

[Sigsgaard.]

at nævne et eneste andet arbejdsområde for folketinget, hvor det går så sejt som netop her.

Jeg er meget enig med hr. Krog Hansen og begriber heller ikke folketingets iver efter at bestemme over antallet af kommunalbestyrelsesmedlemmer. Hvorfor har man ikke kun en minimumsgrænse? Hvorfor siger man fra folketingets side ikke kun: „I må sørge for at have mindst så og så mange medlemmer i jeres kommunalbestyrelse, og derudover kan I selv bestemme“? Hvad ville der egentlig ske ved, at Esbjerg fik lov til at få sine 27 medlemmer i kommunalbestyrelsen, som jeg nu hører Esbjerg har ønske om? Ville der ske nogen som helst ulykke ved det? Er der nogen som helst grund til at nægte Esbjerg det? Eller ville der ske noget som helst ved det, hvis Esbjerg kom og ville have 35 — det er dog en stor kommune? Der er ingen grund til det regereri, man her sætter ind med. Jeg vil efterlyse endnu en gang, om der kan anføres bare et eneste ordentligt argument for restriktionerne; jeg har aldrig hørt et argument.

Nu er det heller ikke altid, man føler det nødvendigt at argumentere her i folketingssalen. Man stemmer, og hvis det er forslag fra et mindretal, stemmer man dem ned simpelt hen, så føler man det unødvendigt at argumentere. Men hvis man nu i en kommune gerne vil inddrage flere direkte i det kommunale arbejde — og det er der ønske om i mange kommuner — hvorfor er det så så galt, at man vil det? Hvad er det for hensyn, der spiller ind hos folketingets flertal? Hvad vil man i det hele taget med restriktionerne? Jeg tror ikke, jeg kan forvente noget svar, det har vi aldrig nogen sinde kunnet få hidtil; men spørgsmålene skal dog alligevel være stillet endnu en gang.

Så mangler jeg kun at tilføje, at vi selvfølgelig kan tiltrædede et lille bitte lapperi, man har mandet sig op til her for de 3 store bykommuners og for amtskommunernes vedkommende.

Den fg. indenrigsminister (*Thestrup*): Jeg vil gerne takke de ærede ordførere, og jeg vil også gerne takke udvalget for det arbejde, der er udført vedrørende det her foreliggende forslag.

Jeg vil gerne bekræfte aftalen om, at med hensyn til medlemsantallet i kommunalbestyrelserne i de byer, for hvilke det ikke er bestemt direkte i loven, vil indenrigsministeriet naturligvis følge det, man her i udvalget bliver enig om; jeg forstår, at der i øjeblikket er forhandlinger i gang herom.

Jeg kan også bekræfte, at vi vil søge at få en repræsentant fra indenrigsministeriet til at være observatør i lønningsnævnet. Jeg håber naturligvis, at det vil medføre, at der derved bliver overensstemmelse mellem statens lønninger og lønningerne inden for kommunerne.

Det er naturligvis klart, som hr. Krog Hansen sagde, at han har adgang til at fremsætte ændringsforslag. Jeg tilføjer, at hvis udviklingen skulle vise, at det bliver nødvendigt med ændringsforslag, tror jeg ikke, at han bliver alene om det; så vil vi sikkert også fra regeringens side fremsætte ændringsforslag.

Hr. Sigsgaard mente, at der lå en restriktion i, at man ikke i loven havde givet til-ladelse til, at man selv kunne fastsætte i kommunerne, hvilket antal man ville have. Jeg kan ikke se, at det i og for sig er nogen restriktion; jeg ser det nærmest som en ordensforskrift, og jeg må også henholde mig til, at det langt overvejende flertal her i tinget har været enig om dette spørgsmål.

Krog Hansen: I relation til ministerens bemærkninger om, at jeg ikke kommer til at fremsætte de ændringsforslag alene, kunne jeg godt tænke mig at spørge, hvorfor man så ikke kunne gå ind for min mindretalsudtalelse.

Den fg. indenrigsminister (*Thestrup*): Jeg sagde udtrykkeligt, at hvis udviklingen skulle vise, at det var nødvendigt med ændringsforslag, tror jeg ikke, det ærede medlem vil blive alene om disse ændringsforslag.

(Kort bemærkning).

Krog Hansen: Min mindretalsudtalelse siger udtrykkeligt: hvis udviklingen viser det og det; det er noget, vi skal følge med i.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2 og § 1, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 om, at § 2 udgår, vedtoges uden afstemning, hvorved § 2 betragtedes som forkastet.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om generelle tilskud til kommunerne.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 162) findes i tidenden sp. 4061, udvalgets betænkning i tillæg B sp. 2241).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de 18 følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om stats-tilskud og refusioner til kommunerne. (Sundhedsvæsenet).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 163) findes i tidenden sp. 4061, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om sygehjælp.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 164) findes i tidenden sp. 4061, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om statsstøtte til behandling og pleje af tuberkulose m. m.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 165) findes i tidenden sp. 4061, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Ændring af reglerne om refusion samt ændringer som følge af den nye kommunale styrelseslovgivning).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 180) findes i tidenden sp. 4062, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Ændrede refusionsregler).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 181) findes i tidenden sp. 4062, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Ændrede refusionsregler).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 182) findes i tidenden sp. 4062, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Ændrede refusionsregler).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 183) findes i tidenden sp. 4062, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister. (Ændring af reglerne om refusion samt ændringer som følge af den nye kommunale styrelseslovgivning).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 184) findes i tidenden sp. 4063, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om den offentlige sygeforsikring. (Refusion af udgifter til fribefordring m. v.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 185) findes i tidenden sp. 4063, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om revalidering. (Ændring af reglerne om refusion).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 186) findes i tidenden sp. 4063, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Ændrede refusionsregler).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 187) findes i tidenden sp. 4063, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om husmoderafløsning og hjemmehjælp. (Ændret refusionsregel).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 188) findes i tidenden sp. 4063, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om skolelæger.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 189) findes i tidenden sp. 4063, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om offentlig skolebespisning.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 190) findes i tidenden sp. 4063, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om amtsrådenes og amtskommunernes overtagelse af skolerådenes og skolefondenes opgaver m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 212) findes i tidenden sp. 5465, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om fordeling af udgifterne til offentlige gymnasieskoler og kursus til højere forberedelseseksamen.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 213) findes i tidenden sp. 5465, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Ændring af reglerne om refusion m. v.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 214) findes i tidenden sp. 5465, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v. (Ændrede refusionsregler m. v.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 216) findes i tidenden sp. 5466, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2241).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagene paragraffer, henholdsvis tekst, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagene overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ove Hansen: Det er store krav at stille til folketingets medlemmer, at de nu skal tage stilling til ikke færre end 19 lovforslag, hvoraf flere vil få vidtrækkende konsekvenser for kommunerne.

Lovforslagene har været genstand for udvalgsbehandling, men det ville være urigtigt at påstå, at en grundig udvalgsbehandling har fundet sted; det har der simpelthen ikke været tid til. Jeg nævner ikke dette for at kritisere formanden for udvalget, der antagelig kun har handlet efter ordre fra højere sted. Men jeg kan ikke lade være med at beklage, at et så omfattende lovkompleks, som der her er tale om, ikke har været grundigt behandlet i et udvalg. Realitetsdrøftelser har ikke fundet sted, og i sidste uge lød ordren: nu skal udvalgsarbejdet afsluttes, der skal skrives betænkning. I fredags kritiserede hr. Krog Hansen her i folketinget arbejdet i udvalget; efter hans opfattelse var vi nærmest blevet betragtet som skoleelever under udvalgsarbejdet. Jeg skal ikke kommentere hr. Krog Hansens udtalelser, men kun tilføje, at i de henved 30 lovforslag, som byrdefordelingen omfatter, har man fra regeringspartierne side ikke taget hensyn til oppositionens synspunkter. Det samme kan næsten siges om de mange henvendelser,

der er tilgået udvalget fra de kommunale og andre organisationer.

Jeg havde oprigtig håbet, at man i et så omfattende lovkompleks havde ønsket forhandling med oppositionen, taget hensyn til dens ønsker og forsøgt i fællesskab at komme til en løsning i hvert fald på en del områder, men alt var forgæves. De 3 regeringspartier var blevet enige om lovforslagene. Ingen betydningsfulde ændringer kunne tillades.

Jeg havde mange kritiske bemærkninger ved lovforslagene første behandling, det skal erkendes; men de kritiske bemærkninger tog alene sigte på at få ændret urimelige bestemmelser, så en holdbar løsning blev resultatet. Det var af betydning for mit parti, at en omlægning af byrdefordelingen mellem stat og kommune skabte en tiltrængt udligning mellem de mere velstående og de økonomisk svagere stillede kommuner. Vore synspunkter og ønsker havde imidlertid ikke regeringens interesse. Det beklager jeg, og jeg tror også, mange kommunalfolk gør det.

En omlægning af byrdefordelingen, en udligning kommunerne imellem, er en meget vanskelig opgave at gå i gang med. Dels kræver det et utal af undersøgelser og beregninger; dels et stort forberedelsesarbejde, som for øvrigt var foretaget af byrdefordelingsudvalget. I udvalget har vi ganske vist fået en del materiale, men materialet var i mange tilfælde forældet, idet det ofte byggede på årene 1965-66 og 1966-67. Det er min opfattelse, at en virkelig løsning af problemerne ikke kan foretages, dersom ikke man tager hensyn både til kommunernes indtægtsgrundlag og deres udgiftsbehov. Det har man kun i ringe grad gjort i de foreliggende lovforslag, og det finder jeg uheldigt. En vis form for udligning finder sted for sekundærkommunernes vedkommende gennem skattegrundlagstilskuddet. Det må siges at være en fordel. Jeg tror, det havde været rigtigst at overveje en tilsvarende udligning primærkommunerne imellem.

Danmarks statistik har udarbejdet en oversigt over indkomsterne i kommunerne i 1967; det var det første år uden skattefradragret. Denne oversigt bekræfter i næsten uhyggelig grad, hvor stort et udsving der er mellem rige og fattige kommuner. Der er et udsving på ikke mindre end 300 pct. — 300 pct. udgør udsvinget mellem gennem-

[Ove Hansen.]

snitsindkomsterne i den kommune i Danmark, som har de højeste indkomster, og den kommune, der har de laveste indkomster. Den gennemsnitlige indkomst pr. skatteyder var 23.081 kr., men forskellen mellem kommunerne var meget betydelig. I Gentofte var gennemsnitsindkomsten således 40.270 kr. Lavest var den i Vestjylland i Vedersø kommune, hvor den var nede på 12.729 kr. Det er en difference på henved 28.000 kr. pr. skatteyder. I hovedstadsområdet lå gennemsnitsindkomsten på 32.000 kr., og i landkommunerne udgjorde den 18.000 kr. Mon ikke disse tal giver anledning til overvejelser? At uligheden er stor mellem de rige og de fattige kommuner kommer ikke overraskende, men næppe mange havde forestillet sig, at differencen var så betydelig.

Det vil naturligvis ikke være muligt at fjerne denne ulighed kommunerne imellem, men den kan formindskes i nogen grad ved bl. a. at lette skattetrykket, hvor det er særlig byrdefuldt, og øge det, hvor trykket er forholdsvis ringe. De lovforslag, som regeringen agter at gennemføre, bringer imidlertid ikke mange ændringer af skattetrykket kommunerne imellem. De beregninger, som udvalget har fået forelagt, viser kun beskedne forandringer.

Ved første behandling påpegede jeg den ulighed, som statens overtagelse af den mellemkommunale refusion medførte. Bedre stillede kommuner fik en gunstigere position end svagere stillede. Af en oversigt fremgår det, at Gentofte kommune på basis af tallene i 1967-68 vil få en lettelse på 25,3 mill. kr., ved at staten overtager udgifterne. Frederiksberg kommune vil få en lettelse, eller en mindre udgift om man vil, på 23,6 mill. kr. Frederiksberg vil imidlertid ikke opnå samme lettelse som Gentofte, idet Frederiksberg kommune som sygehusejer må afholde betydelig større udgifter i fremtiden til sygehusvæsenet i kraft af, at statens tilskud til sygehusvæsenet nedsættes fra 65 til 35 pct. Gentofte kommune har ikke sygehus, og derfor vil lettelsen være til stor nytte for Gentofte kommune. Ganske vist skal kommunen yde et tilsvarende til amtskommunen, men det kan ikke sammenlignes med Frederiksberg kommunes hospitalsudgifter.

Et andet område, hvor lovforslagene også

vil have uheldige og vidt forskellige virkninger, er de såkaldte smårefusioner, der sammenlagt repræsenterer et beløb på 283 mill. kr. I en del kommuner vil ophævelsen af smårefusionerne give nogle højst uensartede virkninger, da de enkelte smårefusioner vejer med meget forskellig vægt i de enkelte kommuner.

I den skitse, som socialdemokratiet har udarbejdet som et alternativ til lovforslagene, har vi peget på, at navnlig udviklingskommunerne blev ringere stillet ved de foreslåede ændringer. Det har knebet med at få medlemmerne af de tre regeringspartier til at lytte til vore argumenter, men ved afslutningen af udvalgsarbejdet blev man formentlig klar over, at der var vægt i vore argumenter, og en undersøgelse, som ministeren foretog af skattetrykket i de københavnske omegnskommuner, afslørede nogle højst ejendommelige tal. Ministeren stillede derfor i sidste øjeblik ændringsforslag, der heldigvis i nogen grad råder bod på nogle af skævhederne. Det drejer sig om en vis økonomisk udligningsordning, baseret på kommunernes beskatningsgrundlag. Denne udligningsordning medfører, at 5 af de mere velstående omegnskommuner skal udrede henved 12 mill. kr. til kommuner, der ikke har et stort beskatningsgrundlag, bl. a. skal Gentofte kommune udrede 7,3 mill. kr. til udligningsordningen. Denne udligningsordning gælder ganske vist kun for 2 år, men ændringsforslaget var næppe blevet til, dersom mit parti ikke havde påvist skævheden i forslaget til lov om generelle tilskud til kommunerne.

Men hvorfor blot denne undersøgelse af kommunerne i det storkøbenhavnske område? Ville det ikke være nærliggende at foretage tilsvarende undersøgelser i andre dele af landet? Store skævheder ville uden tvivl også blive afsløret dér.

I lovforslaget om sygehusvæsenet er det kun mindre ændringer, der foretages. Jeg skal ikke komme nærmere ind på disse, men jeg beklager fremdeles, at nedskæringen af statens tilskud fra 65 pct. til 35 pct. opretholdes.

Vi har i udvalget modtaget en del deputationer, bl. a. en deputation repræsenterende patienter lidende af kroniske nyresygdomme. Deputationens ønske gik ud på, at sygehusloven kommer til at indeholde bestemmel-

[Ovo Hansen.]

ser, der angiver retningslinjer for behandling af sådanne patienter, hos hvem nyresvigt indtræder, og at behandlingen kan foretages på et langt større antal hospitaler. De oplysninger, deputationen gav os, tror jeg gjorde indtryk, og jeg beder derfor den fg. indenrigsminister nærmere overveje, hvad der kan gøres for at hjælpe patienter, der er plaget af denne sygdom. Jeg ser i dag til min store glæde, at man nu søger om en bevilling på 10 mill. kr. til formålet, og jeg hilser denne bevilling med tilfredshed, for jeg tror, det er et område, som vi må skænke mere opmærksomhed, end vi hidtil har gjort.

På skolevæsenets område beklager jeg de nedskæringer, der finder sted i statens tilskud til kommunerne. Jeg er bange for, at det vil gå ud over det pædagogiske arbejde. Jeg nærer samme betænkeligheder som Danmarks Lærerforening. Amtsskolekonsulenterne for fritidsundervisningen nærer også store betænkeligheder ved de mange nedskæringer, som bl. a. finder sted for fritidsundervisningens vedkommende.

Under arbejdet i folketingsudvalget anmodede vi undervisningsministeren om en opstilling over enkelte kommuners skoleudgifter pr. skoleelev. Vi bad om at få det i en udviklingskommune, i en mere stillestående kommune og i en købstad. Ministerens svar på det efter min mening meget rimelige spørgsmål lød således:

„For at give en dækkende besvarelse af det stillede spørgsmål forudsætter det, at man foretager en stikprøveundersøgelse, hvori et repræsentativt udsnit af de i spørgsmålet nævnte kommunetyper er repræsenteret. En sådan undersøgelse er ikke foretaget, og det er ikke muligt inden for den foreliggende tidsramme at nå at foretage en sådan undersøgelse. Konklusionen må følgelig blive, at det ikke er muligt at give en konkret besvarelse af de stillede spørgsmål uden mere omfattende og tidkrævende beregninger.“

Et så nærliggende spørgsmål som, hvad et skolesøgende barn koster en kommune, kunne vi altså ikke få svar på, skønt vi overlod til ministeren selv at udvælge de tre kommuner. Det var ikke muligt, sagde ministeren, inden for den foreliggende tidsramme at nå at foretage en sådan under-

søgelse. Jeg har egentlig lyst til at spørge: hvad er det for en tidsramme, det drejer sig om? Vi har ikke afkrævet svar inden for en nærmere angivet tidsfrist. Ministeren må naturligvis tage den tid, som er nødvendig for at kunne give et svar. Desværre har jeg indtrykket af, at det var mere nødvendigt at få lovforslagene vedtaget end at få oplysninger fremskaffet.

I samme svar til udvalget om en kommunes skoleudgifter pr. skoleelev siger ministeren, at det ikke er muligt at give en korrekt besvarelse af det stillede spørgsmål uden mere omfattende og tidkrævende beregninger. Har man virkelig ikke i undervisningsministeriet en oversigt over en kommunes udgift pr. skoleelev? Jeg troede egentlig, at alle relevante oplysninger og beregninger forelå i ministeriet, inden man udarbejdede lovforslag. Det er jo ikke småbeløb, nedskæringerne andrager; det er henved 400 mill. kr. om året i mindre refusion til landets kommuner.

Det store antal lovforslag vedrørende mange andre områder end dem, jeg her har omtalt — offentlig forsorg, pensioner, offentlig sygeforsikring m. v. — skal jeg undlade at komme nærmere ind på her. Som jeg tidligere har sagt, beklager jeg meget, at så betydningsfulde forslag skal have en hastig gang igennem folketinget, så meget mere som socialdemokratiet i fællesskab med de tre regeringspartier er enig om løsningen af de mange problemer med kommunesammenlægninger og områderne omkring de 3 storbyer, og noget tilsvarende kan vel siges om amtsinddelingen. Der er vist ingen tvivl om, at det havde været af meget stor værdi for arbejdet i kommunerne, dersom et enigt eller så godt som enigt folketing stod bag den nye byrdefordeling. Mange politiske drøftelser i de kommunale råd i fremtiden kunne formentlig være undgået.

Når mit parti stillede forslag om en udsættelse af de mange lovforslag, var det ingenlunde for at tilføre regeringen vanskeligheder; den har jo nok i forvejen. Det var for at give tid til nøje gennemgang og undersøgelse af de mange lovforslag, virkningerne deraf samt en fastlæggelse af opgavefordelingen. I den skitse, som vi har udarbejdet, anvises de muligheder, der måtte være grundlæggende for en større

[Ove Hansen.]
 reform. En udsættelse af de mange forslag ville være til stor gavn for kommunerne. Ja, man kan vel tilføje: ændringerne kommer på det mest ubelejlige tidspunkt. Kommunerne står over for et meget omfattende sammenlægningsarbejde. De godt 1.000 kommuner, som vi i dag har, vil fra april næste år reduceres til henved 400 kommuner. Hundredvis af fællesudvalg slider i denne tid for at løse sammenlægningsproblemerne, der er så store, at man næppe gør sig begreb derom. Det kommunale bo skal gøres op i hvert enkelt tilfælde. Indgåede aftaler og forpligtelser skal overføres til den sammenlagte kommune. Beskatningsprocenter og grundskyldpromiller skal tilpasses det nye, store fællesskab. I folketinget og i kommunalreformkommissionen har man, jeg havde nær sagt „blot“ fastlagt de kommunale grænser. Men efter grænsefastlæggelsen begynder ommøbleringen. Det er meget store opgaver, de kommunale råd og den kommunale forvaltning stilles over for. Vi kan blot tænke på de 3 storbyområder Århus, Odense og Ålborg, hvor henved 50 kommuner bliver til 3 kommuner, og hvor de 3 byer endvidere skal inddrages under amtskommunens område. Dertil kommer 14. almindelige vurdering, hvis endelige resultat først kendes i begyndelsen af 1970, men hvis tal har meget stor betydning for kommunernes budgetlægning. Så er der også kildeskatten pr. 1. januar. Vore kommunalfolk vil altså ikke komme til at mangle arbejde i den kommende tid. I mange af landets kommuner er man nu i gang med forberedelserne til de nye budgetter for 1970-71, der som bekendt skal være vedtaget af de kommunale råd inden udgangen af september. I morgen aften har borgerrepræsentationen i København første behandling af budgettet, men de nye vilkår, hvorunder et budget skal blive til, kendes endnu ikke. Tidligst engang i juni vil kommunerne blive underrettet om de nye og væsentligt ændrede vilkår. Det er efter min mening en ejendommelig situation folketinget bringer kommunerne i.

Når mit parti ikke kan medvirke til gennemførelsen af de mange lovforslag, skyldes det bl. a., at forslagene efter vor formening ikke skaber mere lighed kommunerne imellem med hensyn til skatte-

trykket, at opgavefordelingen ikke kendes, forinden afgørelsen om byrdefordelingen træffes, og endelig at det er det mest ubelejlige tidspunkt for kommunerne, når disse love nu skal træde i kraft i forbindelse med sammenlægningerne. Der er naturligvis kommuner, ikke mindst afsidesliggende, der kan opnå fordele ved forslagene, og det kan vi fra mit partis side naturligvis kun være tilfreds med; men der er også kommuner, der bliver ringere stillet.

Ved tredje behandling vil vi stemme imod forslagene, ikke med den begrundelse, at vi er modstandere af en omlægning af byrdefordelingen mellem stat og kommuner, men fordi lovforslagene ikke opfylder de tilsigtede mål. Om ændringsforslagene, som er stillet af ministrene og tiltrådt af et flertal af udvalgets medlemmer, nemlig regeringspartiernes medlemmer, skal jeg oplyse, at der i nogle af dem er forbedringer, som vi kan være tilfreds med; men da vi ikke kan medvirke til de mange lovforslags vedtagelse, vil mit parti undlade at stemme om ændringsforslagene.

Poul Schlüter: Hr. Ove Hansen indledte sin tale med at sige, at det egentlig var et stort krav at stille til folketingets medlemmer, at de skulle behandle så mange og så omfattende lovforslag på én gang, og det kan jeg i og for sig godt give ham ret i: det er en meget omfattende reform, vi har til anden behandling i dag. På den anden side må man nok erkende, at forslagene bør og skal behandles samlet og ses under en fælles synsvinkel, for de står jo alle i nær sammenhæng med hinanden.

Det finansielle udgangspunkt for reformen har været, at regeringen har ment, at der i forhold til statskassen burde være balance i reformen, og det synes jeg var og stadig er et rigtigt udgangspunkt. Der er jo ikke tale om, at staten tager samlet fra kommunerne og tjener derved; der er tale om, at vi gennem en ændring af refusionsordningerne og andre principper i lovgivningen omfordeler den statslige støtte til kommunerne — og så vidt jeg kan se efter principper, som er langt mere hensigtsmæssige end dem, vi hidtil har bygget på.

Jeg vil godt gøre et par betragtninger om nogle af de ændringsforslag, som er blevet til under udvalgsbehandlingen, fordi jeg

[Poul Schlüter.]

synes, de er væsentlige. Jeg tænker ikke mindst på ændringsforslag nr. 3 om den nye § 7 i lovforslaget om generelle tilskud til kommunerne. Her indsættes nu en bestemmelse, som berører Københavnsområdet. Jeg tror, det har været klogt at erkende, at det oprindelige byrdefordelingsforslag ikke gav en tilstrækkelig belastning af kommuner med et højt beskatningsgrundlag og et lavt skattetryk i denne del af landet. Der har utvivlsomt været behov for at få frem en midlertidig udligningsordning for Københavnsområdet, og der er altså nu stillet et ændringsforslag herom, som jeg hilser med tilfredshed. Det går i korthed ud på, at kommuner, hvis beskatningsgrundlag pr. indbygger overstiger 105 pct. af områdets gennemsnitlige beskatningsgrundlag, skal svare 1 pct. af den del, der ligger over dette niveau, til de mindre velstående kommuner. Det tror jeg er ramt meget passende. Det må naturligvis være et skøn, som ligger bag denne regel; men jeg synes, at de tal, som er forelagt os, viser, at vi opnår en yderligere udligning, som må være rigtig i Københavnsområdet, der jo er så sammenhængende. Man ser af talopstillingerne, at det formentlig især vil blive Ballerup, Herstederne og Brøndbyernes kommuner, som modtager et udlignings-tilskud fra de velstående kommuner i Københavnsområdet; det synes vi i mit parti er rigtigt, for vi må nu engang erkende, at disse kommuner løser en nødvendig udflytningsopgave til gavn også for de veletablede, ældre kommuner i hovedstadsområdet.

Vi kan altså fuldt ud tiltræde det ændringsforslag, som her er stillet af ministeren. Jeg vil gerne sige, at i den udstrækning, hr. Ove Hansen har del i paterniteten til dette ændringsforslag, vil jeg gerne anerkende det. Til gengæld er jeg lidt ked af, at hr. Ove Hansen selv kun har behersket glæde over denne paternitet, som jeg nok synes ellers han kan være bekendt.

Jeg vil også gerne gøre en betragtning om to af ændringsforslagene til lovforslaget om sygehusvæsenet. Under første behandling i sin tid gav jeg på min gruppes vegne udtryk for, at vi fandt, at lovforslaget nok samlede en for vidtgående kompetence hos vore centrale sundhedsmyndigheder, og jeg sagde, at dette spørgsmål ville vi meget gerne

se blive gjort til genstand for en behandling i udvalget. Det er nu sket, der er kommet ændringsforslag fra indenrigsministeren, og dem er jeg tilfreds med. Vi har jo i udvalget haft en række henvendelser fra kommunal og fra lægelig side, som har understreget den samme betænkelighed ved en for høj grad af kompetence hos den centrale myndighed, og vi har altså nu fået ændringsforslag til §§ 4 og 8 i lovforslaget. Disse ændringsforslag synes jeg er egnede; især er jeg tilfreds med, at der bliver mulighed for iværksættelse af specielle behandlinger på de lokale sygehuse, uden at man i hvert enkelt tilfælde først skal indhente sanktion hos sundhedsmyndighederne centralt. Jeg tror, at det er en menneskeligt klog erkendelse disse ændringsforslag er udtryk for.

Så vil jeg gerne sige om ændringsforslag nr. 8 til § 23, stk. 2, i samme lov, at her er dog tale om, at man bidrager til at løse likviditetsproblemet for amtskommunerne. Vi må alle erkende, at der for amtskommunerne kan blive likviditetsmæssige besværligheder i forbindelse med regnskabsåret 1970-71, men så må man også erkende, at ændringsforslaget her betyder en mærkbar lettelse. Der sker en fremrykning af tidspunktet for udbetalingen af de foreløbige sygehus-tilskud, der skulle have været udbetalt med $\frac{1}{4}$ i begyndelsen af hvert kvartal i dette regnskabsår; efter ændringsforslaget bliver det nu i stedet således, at man allerede i april måned udbetaler $2\frac{1}{4}$ kvartals rate — en væsentlig lettelse af amternes likviditet, som jeg hilser med tilfredshed.

Man kan naturligvis spørge, som hr. Ove Hansen gjorde på socialdemokratiets vegne, om det er forsvarligt på dette tidspunkt at gennemføre hele denne omfattende reform. I mit parti vil vi svare, at ikke alene er det forsvarligt, fuldt ud forsvarligt, men det er også absolut nødvendigt. Jeg har med stor omhu studeret den mindretalsudtalelse, socialdemokratiet har afgivet i betænkningen. Hovedlinjen i udtalelsen er, at man ønsker, at folketinget afventer den endelige opgavefordeling mellem staten og kommunerne, før man løser byrdefordelingsspørgsmålet. Men det ville jeg dog tro var den dårligste løsning, man kunne vælge, for hvis vi skal være realistiske, må vi nok se i øjnene, at opgavefordelingen ikke kan være klart, før vi er kommet et langt stykke ind

[Poul Schlüter.]

i 1970'erne. Og overhovedet at ville klare alle disse problemer omkring forholdet mellem staten og kommunerne ved at samle det hele sammen i en stor stak og så forsøge at løse samtlige problemer på én gang, det tror jeg ikke går an. Jeg tror i alt fald ikke, at man ville gøre kommunerne en tjeneste derved, for i så fald ville der blive tale om en alt for revolutionerende omlægning med ét slag.

Jeg tror, at det tempo, regeringen har valgt med nu at introducere et første kapitel i denne store bog, er rigtigt. Det, regeringen foreslår os, er, at vi nu klarer det, der i dag er overskueligt — hverken mere eller mindre — og det, vi i dag har til anden behandling, er overskueligt, også for kommunerne. Kommunerne har nu i lang tid efter lovforslagernes fremsættelse kunnet sætte sig ind i konsekvenserne og regne sig frem til de talmæssige virkninger på budget — og på skattesituationen. Jeg tror snarest, det ville være et chok for kommunerne, hvis hr. Ove Hansen i dag fik sin vilje. Hvis alle disse lovforslag i dag blev udsat, ville det afstedkomme mange vanskeligheder i kommunerne, som jo allerede er begyndt at indrette sig på, at disse nye principper skal gennemføres. Derfor vil jeg sige, at blot at udsætte alle disse problemer omkring byrdefordelingen og ændringen af refusionssatserne løser intet problem. Det var ud fra disse betragtninger, jeg i fredags tillod mig at karakterisere den socialdemokratiske holdning i denne sag som en reaktionær holdning: blot at ville udsætte, blot at ville vente, ikke tage fat, samle det hele, men med fare for, at man så aldrig får begyndt.

Hr. Ove Hansen kommenterede udvalgsarbejdet, men jeg synes nu ikke, karakteristikken var rimelig. Der har været arbejdet i 3 måneder i udvalget, og man skal ikke glemme, at forud for udvalgsarbejdet har ligget et årelangt forberedelsesarbejde i ministerierne. Der er ikke tale om, at man her introducerer lovforslag, som er blevet til i hast hos ministrene; som udgangspunkt ligger meget grundige embedsmandsundersøgelser.

Under udvalgsbehandlingen har vi stillet, jeg tør vel sige et hav af spørgsmål til de implicerede ministre, og vi har fået et meget omfattende talmateriale som svar. Virk-

ningerne af disse lovforslag står ganske klar for os, og der er ingen tvivl om, at hver enkelt kommune for sig har regnet igennem, hvad virkningen er på den pågældende kommunes budget. Man kan ikke sige, at vi i dag gør noget med bind for øjnene. Hvis man har bindet på, så har man i alt fald selv og med vilje anbragt det, og det var nu ikke nødvendigt.

En vis udligning er en selvfølge, og den kommer allerede, fordi vi nu får større amter, fordi købstæderne kommer med ind i amterne, og fordi vi får større primærkommuner. Den 1. april er en skelsættende dato i den forbindelse. Så kan man sige som hr. Ove Hansen: ja men når der nu sker alt dette med sammenlægningerne, er det så ikke for meget oveni, at vi også ændrer byrdefordelingen pr. samme dato? Men det synes jeg er et helt galt ræsonnement, for det er jo netop det forhold, at vi fra 1. april 1970 får de større kommuner, som gør det naturligt samtidig at indføre de nye regler for refusionerne. Det er det naturlige starttidspunkt for første fase i en omlægning af byrdefordelingen. Det, der sker nu ved de mange lovforslag, er, at man udbygger den udligning, sammenlægningerne i sig selv er et udtryk for. Der sker vitterligt i kraft af lovforslagene en udligning mellem de velstående og de mindre velstående kommuner. Det nye er, at nu skaber vi udligningen ikke blot på grundlag af udgiftsniveaulet i de forskellige kommuner, men også på grundlag af den forskellighed, der er med hensyn til kommunernes borgeres indkomster.

Hr. Ove Hansen siger i dag, at den udligning, forslagene fører med sig, er for ringe en udligning. Ja, det kan man naturligvis mene, men det er dog i alt fald en udligning, som er væsentligt bedre end den, vi hidtil har kendt mellem den velstående del af landet og den mindre velstående del af landet. Når hr. Ove Hansen siger, at udligningen er for ringe, synes jeg i øvrigt, at han skylder folketingset at fortælle, hvor meget længere han selv kunne tænke sig at gå. Det er jo så let at sige, at udligningen burde være større — og jeg forstår, at denne større udligning den skal ske hurtigt — men så var det interessant at få oplyst, hvor langt videre vi skal gå. Man kan jo ikke se væk fra, at det har finansielle virkninger, enten

[Poul Schlüter.]

for kommunekasserne direkte — hvis udligningen sker over kommunekasserne, som tilfældet er for hovedstadsudligningens vedkommende — eller på den måde, at skatteprocenten i almindelighed skal sættes i vejret, og jeg vil da gerne høre, og det synes jeg ville være uhyre interessant, hvor meget hr. Ove Hansen vil gå længere i den øjeblikkelige udligning, og hvilken virkning vi må påregne at dette vil have for statskassen eller for de mere velstående kommunekasser.

Sagen er den, at ingen af os forestiller sig, at det, vi gør i dag, er at sætte en slutsten. Det, vi gør i dag, er blot en begyndelse på et meget, meget stort værk, som folketetinget kommer til at beskæftige sig meget med i de kommende år. Jeg tror, man er gået præcis så langt, man med forsvarlighed kan, og jeg mener, at det er en god lovgivning, som nu kommer igennem folketetinget, men folketetinget må gøre sig klart, at mange kapitler endnu skal skrives i den store bog om den nye kommuneordning. Vi starter altså med at have balance i statsregnskabet. Vi skulle gerne slutte med at gennemføre en opgavefordeling på en sådan måde, at vi får størst mulig sikkerhed for, at man afholder lige netop de udgifter ude omkring i alle landets kommuner, som er de mest hensigtsmæssige. Der er mange skridt endnu at skulle tage på den lange vej i kommune-reformen, men det er et langt og et vigtigt skridt, vi kan tage, hvis disse lovforslag nu vedtages i folketetinget.

A. Chr. Andersen: Under udvalgsarbejdet har de foreliggende 19 lovforslag om ændret byrdefordeling ikke undergået ret mange ændringer. Der er ved samråd med indenrigsministeren og ved svar på spørgsmål til indenrigsministeren, undervisningsministeren og socialministeren blevet belyst en række forhold. Da hverken socialdemokraternes eller SF's medlemmer i udvalget ønsker at medvirke til denne lovgivning, er der ikke ved denne anden behandling æn-

dringsforslag fra disse medlemmer at tage stilling til. Man klager fra oppositionens side over, at forslagene bliver jaget igennem. Vi har dog haft 14 møder, og der er da, som den foregående ordfører sagde, stillet en række ændringsforslag, og der er svaret på mange spørgsmål i udvalget. At der så kan stilles spørgsmål, der kan være vanskelige at give konkrete svar på meget hurtigt, det er noget andet. Man kan stille så svære — men i øvrigt sagen ret uvedkommende — spørgsmål, at man ikke pludselig kan få svar. Vi har også i betænkningen fået optrykt en række svar på spørgsmål, som kan være nyttige at have i det arbejde, der skal ske fremover på dette område.

Der er ikke foreslået ændringer i lovforslagene angående de indeholdte refusionsprocenter og refusionsregler. De 15 af de 19 lovforslag, hvor ændringerne er af økonomisk art, foreslås således vedtaget uændret, medens indenrigsministeren stiller ændringsforslag til 3 af lovforslagene og undervisningsministeren til 1. Disse ændringsforslag er alle tiltrådt af regeringspartiernes medlemmer af udvalget. Jeg har enkelte kommentarer til disse ændringsforslag.

Vedrørende ændringsforslagene til lovforslaget om generelle tilskud til kommunerne har jeg nogle bemærkninger at gøre til det af indenrigsministeren fremsatte ændringsforslag nr. 3, der indeholder en begyndende udligning inden for hovedstadsområdet. I hovedstadsområdet er skattetrykket gennemsnitlig betydeligt lavere end i det øvrige land, men ikke desto mindre findes nogle af de hårdest beskattede kommuner også i hovedstadsområdet. Det må derfor være naturligt med den foreslåede udligning, der ved en foreløbig ordning gældende for 2 år retter de største skævheder ved at overføre ca. 12 mill. kr. fra de kommuner, der har et skattegrundlag på over 105 pct. af områdets gennemsnit, til kommuner, der ligger under 95 pct. af dette gennemsnit, forudsat at de har et skattetryk på mere end 1 pct. over områdets gennemsnitlige skattetryk, samt at befolknings-

[A. Chr. Andersen.]

tilvæksten i kommunen de sidste 4 år har været mindst 20 pct. 5 kommuner vil komme til at bidrage, hvorved deres skattetryk vil stige med op til 0,4 pct., således at det skattetryk, disse kommuner kommer til at ligge på efter udligningen, vil ligge mellem 11,6 og 12,3 pct. 3 kommuner vil modtage, og deres skattetryk vil falde med fra 0,3 til 1,6 pct., men skattetrykket vil efter udligningerne stadig ligge fra 15,6 til 17,9 pct. Områdets gennemsnit er 14,0 pct.

Ordningen skal som sagt kun gælde 2 år, og inden disse 2 år er gået, er det forhåbentlig lykkedes at finde frem til ikke alene en strukturændring af inddelingen i hovedstadsområdet, men også en udligningsordning for området, en udligningsordning indeholdende, at hele området kommer til at betale ligeligt til områdets udvikling, således at disse byrder ikke alene falder på de kommuner, hvor udviklingen for tiden foregår. Vi vil fra venstres side være positivt indstillet på at være med til at løse disse problemer, således at den foreslåede udligning kun bliver af midlertidig karakter.

Jeg kan i øvrigt tiltræde de øvrige ændringsforslag til dette lovforslag.

Vedrørende ændringsforslagene til lovforslaget angående sundhedsvæsenet vil jeg gerne bemærke, at jeg kan tiltræde ændringsforslagene fra indenrigsministeren, der bl. a. går ud på, at valgperioden for de af amt og kommune udpegede medlemmer af epidemikommissionen og overepidemikommissionen ændres fra 3 til 4 år, således at denne valgperiode kan falde sammen med den kommunale valgperiode. Det er en ændring, der bør gennemføres i samtlige love, hvor der er en fra den kommunale valgperiode afvigende valgperiode.

Vedrørende ændringsforslagene til lovforslaget om sygehusvæsenet kan bemærkes, at den væsentligste ændring består i, at det i lovtæksten bliver anført, at sygehusrådet har en central placering, når det drejer sig om sygehusplanlægning, idet rådets forhandlings- og indstillingsret her understreges. Det er ligeledes foreslået, at sygehusrådet skal udvides med 2 medlemmer udpeget af henholdsvis undervisningsministeren og Frederiksberg kommune, således at rådet bliver på 11 medlemmer. Sygehusrådets funktionsperiode foreslås nedsat fra

6 til 4 år, således at man også her kan følge den kommunale valgperiode.

Af hensyn til amternes likviditetsvanskeligheder ved overgangen til de nye refusionsordninger er det foreslået, at det foreløbige sygehustilskud for 1970-71 udbetales med $\frac{9}{16}$ pr. 1. april 1970 og $\frac{3}{16}$ pr. 1. juli 1970, og at der 1. oktober 1970 og 1. januar 1971 udbetales $\frac{1}{8}$. Herefter skulle der igen kunne blive balance mellem amternes udgifter og indtægtsterminerne.

Sygehusloven er som hidtil præget af de mange bemyndigelser til indenrigsministeren, der i væsentlige spørgsmål har den endelige afgørelse, og det vil sige, at sundhedsstyrelsen fortsat har meget stor indflydelse på sygehusvæsenets udbygning, både når det gælder specialer og udbygning i al almindelighed. Det kan vel ikke være anderledes, men man får så håbe, at man vil være lydhør over for de ønsker, der bliver fremsat fra amternes sygehusbestyrelser og fra de ledende læger.

Under behandlingen af sygehusloven har spørgsmålet om oprettelse af dialysecentre i hvert amt været rejst over for indenrigsministeren, der har svaret, at dette ville efter sundhedsstyrelsens og et nedsat ekspertudvalgs opfattelse være hæmmende for en fortsat hurtig forbedring af mulighederne for behandlingen af patienter med kronisk nyresvigt. Der vil nu, efter hvad der er oplyst i dagspressen, blive oprettet 6 centre ud over landet, og når højeste lægelige myndighed mener, at det er den rigtige måde at løse dette problem på, så må vi vel bøje os for dette. Det er jo vigtigt, at denne for mange så vigtige sag løses på den bedst mulige måde.

I øvrigt kan jeg tiltræde de foreslåede ændringer af sygehuslovforslaget.

Det af undervisningsministeren stillede ændringsforslag til forslag til lov om ændring af lov om fordeling af udgifterne til offentlige gymnasieskoler og kursus til højere forberedelseseksamen for at sikre, at HF-kursus ved et privat studenterkursus sidestilles med andre private kursus, kan tiltrædes.

Det er med beklagelse vi noterer, at socialdemokraterne og SF slet ikke kan være med til denne lovgivning i det hele taget. Der er tale om en begyndende omlægning af udligningen kommunerne imellem, således at andre kriterier end den aktuelt afholdte ud-

[A. Chr. Andersen.]

gift kan benyttes som grundlag. Det påregnes, at de her foreslåede regler kun skal gælde for 2 år efter 1. april 1970. Der regnes heller ikke med, at der i de første 2 år skal foretages en ændring af opgavefordelingen mellem staten og kommunerne, idet såvel amter som kommuner i den tid vil få nok at gøre med at finde deres egne ben. Her skal man jo til at bygge nye administrationer op, og man har også fået oveni, at man skal have administrationen af kildeskatten tilrettelagt. Først i løbet af 1970'erne kan der ventes nye opgaver overført fra staten til såvel amter som kommuner. Derfor er socialdemokraternes forslag om at vente med byrdefordelingen, indtil opgavefordelingen er endelig fastlagt, som det også tidligere er sagt, forkert, idet det absolut ikke kan være rimeligt, at man skal vente måske helt op til en halv snes år, inden man skal tage fat på at få byrdefordelingen i orden.

Byrdefordelingen må selvfølgelig ændres i takt med, at opgaverne overføres, og på længere sigt er det jo ikke alene meningen, at der skal ske en bedre udligning mellem de velstående og de økonomisk svage områder af landet, men at der også, netop som det er sagt i bemærkningerne til lovforslaget, skal blive bedre harmoni mellem kompetence og økonomisk ansvar. I den fremtidige udligning må det særlig være skattegrundlaget, der bør tages hensyn til. Hovedsigtet må være, at det må blive muligt at løse alle kommunale opgaver ens overalt i landet uanset skattegrundlag. Det vil sige, vi skal have en udligning, således at det ikke bliver en større byrde for den enkelte skatteyder at løse disse opgaver på samme måde i en kommune med lave skatteindtægter, end det bliver i en kommune med høje skatteindtægter.

Jeg skal indrømme, at en sådan udligning ligger ikke så forfærdelig langt fra den tankegang, som hr. Krog Hansen gav udtryk for ved første behandling af dette lovforslag, og som anføres i betænkningen, og som også var indeholdt i den dagsorden, vi forkastede her for lidt siden. Jeg kan dog ikke tiltræde hr. Krog Hansens forslag om en ens beskatningsprocent for alle kommuner kombineret med en adgang til at opkræve yderligere skatter, f. eks. grundbeskatning, for at

dække visse udgifter, som man kunne få behov for på grund af lokale ønsker.

Det er for mig vigtigt, at det fastholdes, at en økonomisk kommunal forvaltning i en kommune også kan komme kommunens skatteydere til gode; hvis det ikke er således, at en kommunalbestyrelse ved sine dispositioner kan påvirke beskatningen i kommunen, vil det nok fortsat blive så som så med det kommunale selvstyre. Et udvidet kommunalt selvstyre var netop noget af det, vi gerne skulle opnå ved omlægningen til større og mere bæredygtige enheder, der lokalt kan løse mange opgaver med det fulde ansvar for udgifterne ved deres løsning. Selv om det må erkendes, at der ikke ved de foreliggende lovforslag opnås den helt store udligning, er det dog et gennemgående træk, at særlig de svage stillede kommuner med et lavt skattegrundlag bliver hjulpet væsentligt.

Med disse bemærkninger vil jeg på mit partis vegne anbefale de 19 lovforslag til vedtagelse med de foreslåede ændringer.

Niels Helveg Petersen: Der er under udvalgsarbejdet stillet en række ændringsforslag, som jeg kort skal omtale.

Først det ændringsforslag, der går ud på at tilvejebringe en midlertidig udligningsordning inden for hovedstadsområdet. Det har fra første færd været gjort klart fra regeringens side, at det sæt af forslag, man havde fremlagt, ikke kunne løse problemerne netop i hovedstadsområdet. Det er ikke således, som skildret af hr. Ove Hansen, at det kun var hårdt presset, at regeringspartierne gik med til at tilvejebringe en udligningsordning i hovedstadsområdet. I et af de første svar på spørgsmål, udvalget modtog, blev det tillkendegivet fra regeringens side, at man selv agtede at stille forslag til opretning af en vis del af den skævhed, der var i hovedstadsområdet. Jeg kan slet ikke godkende den fremstilling, som hr. Ove Hansen gav, at det var socialdemokratiets aktive medvirken, der havde ført til det resultat, der foreligger. Noget sådant svarer aldeles ikke til mine erindringer fra udvalgsarbejdet. Dette forslag er kommet fra regeringen på regeringspartiernes eget initiativ.

Ved ordningen flyttes ca. 12 mill. kr. årligt fra de mest velstående kommuner i

[Niels Hølvæg Petersen.]

området — fra Gentofte, Søllerød, Lyngby og Frederiksberg — til de skattemæssigt dårligst stillede kommuner: Ballerup-Måløv, Herstederne og Brøndbyerne. Det er en midlertidig ordning; den er tænkt at skulle fungere foreløbig 2 år.

Om hovedstadsområdets problemer er der i øvrigt at sige, at de er så mangeartede og så vanskelige at løse, at vi endnu mangler en ordning på hovedstadsområdet i den samlede kommunalreform. Man kan ikke via byrdefordelingsreformen her løse hovedstadsområdets problemer, det kræver en række strukturændringer, som jeg tror det må blive en opgave at tage fat på i den nærmeste fremtid, men som ikke kan løses via byrdefordelingen. Det, man har gjort her, er at udbedre forholdene i hovedstadsområdet, og jeg hilser ændringsforslaget med tilfredshed.

Der er stillet ændringsforslag til indenrigsministerens forslag vedrørende sygehusvæsenet, som præciserer sygehusrådets beføjelser, og endvidere fjernes fra lovteksten visse formuleringer, som har givet anledning til stor debat, ikke mindst i lægelige kredse. Jeg kan være tilfreds med de ændringsforslag, der her er stillet og som efter min mening uden at fjerne det væsentlige indhold i forslaget dog giver en mere tilfredsstillende formulering af sygehusrådets beføjelser.

Vedrørende undervisningshospitalerne er der visse særlige problemer. Det er foreslået, at undervisningsministeriet for fremtiden skal være repræsenteret i sygehusrådet, for at man derigennem kan tage stilling til de særlige undervisningsmæssige problemer, som i stigende grad melder sig ved kommunale hospitaler, og som vil melde sig endnu mere i de kommende år i forbindelse med universitetsudbygningen og med udbygningen af universitetet i København. Jeg vil gerne udtrykke håb om, at man fra indenrigsministeriets side meget nøje vil følge hele udviklingen med hensyn til undervisningshospitalerne. Jeg tror ikke, at problemerne er løst ganske tilfredsstillende, ved at undervisningsministeriet repræsenteres i sygehusrådet; jeg mener, det er et fremskridt, men jeg mener, at der på dette område er en så stærk udvikling i gang, at vi må forvente, at man fra ministeriets side meget nøje følger, hvad der her skal ske.

Om de likviditetsmæssige problemer for kommunerne er der stillet et ændringsforslag, som betyder en fremrykning af tidspunktet for ydelsen af sygehustilskud. Det skulle løse væsentlige dele af de likviditetsmæssige problemer, som kommunerne ville få ved byrdefordelingsreformen.

I fremsættelsestalen til den samlede byrdefordelingsreform er de tre formål opregnet, som man i særlig grad har lagt vægt på. Man har ønsket at tilvejebringe en større udligning, en bedre harmoni mellem kompetence og ansvar og betydelig administrativ forenkling.

Hvad det første angår om udligningen imellem kommunerne, da handler vi ikke i blinde. Vi har i udvalget modtaget et overordentlig fyldigt materiale til vurdering af den udligning, der finder sted. Jeg kan ikke godkende, at vi dels ikke gennemfører en væsentlig udligning, dels gennemfører den uden at vide, hvad vi gør, på et for løst og for dårligt gennemarbejdet materiale. Jeg kan overhovedet ikke godkende denne fremstilling af det materiale, som vi har modtaget. Jeg vil derimod gerne medgive, at materialet har en form, som kan være vanskelig at komme ganske til bunds i, og som vel nok kræver, at man virkelig læser meget grundigt på materialet. Men gør man det og sammenholder med de oplysninger, vi i øvrigt har modtaget, så er der en række udligningskendsgerninger i disse forslag, jeg godt vil fremdrage. Nogle af dem har været fremdraget tidligere, men efter hr. Ove Hansens tale mener jeg, det kan være berettiget at gentage visse af disse ting.

For det første dette, at i den model på 276 kommuner, som man arbejder med, vil de 204 kommuner få et skattetryk i intervallet 13-16 pct. Det er ikke nogen voldsom spredning af procenterne. Uden reform ville kun 113 kommuner befinde sig i dette interval. 40 kommuner vil have et samlet skattetryk på over 16 pct., hvor tidligere 130 kommuner havde et samlet skattetryk på over 16 pct. Man kan sige meget om disse tal, man kan sige, det er ikke tilstrækkeligt, men man kan ikke med nogen ret hævde, at forslaget ikke medfører udligning.

Ser man nærmere på tallene, vil man se, at i alt 168 kommuner af de 276 i modellen får en lettelse af deres skattetryk, herunder 36 såkaldte købstæder. Efter den nye kom-

[Niels Helveg Petersen.]

munalreformterminologi kan man jo ikke mere tale om egentlige købstæder; der er altså tale om storkommuner, gamle købstadskommuner med indlemmede forstæder. Af disse vil 36 få en nedsættelse i skattetrykket på i gennemsnit 1 pct., og de øvrige 132 kommuner vil få lettelse i skattetrykket på op til 2½ pct. I særlige områder af landet, i Nordjylland, Vestjylland og Midtjylland, er der tale om en større lettelse i skattetrykket end de her nævnte 2½ pct.

Hvis man udsatte denne reform, hvis man udsatte de forslag, der her ligger på bordet, så ville vi ikke kunne give disse primærkommuner den lettelse, som er indeholdt i forslaget. Det radikale venstre ønsker i hvert fald ikke at tage medansvar for, at en udlicning af denne karakter opsættes, forsinkes og forhales for en lang periode, som ville gå, hvis man skulle anvende den fremgangsmåde, som anbefales os af oppositionen, at man skulle foretage en samlet opgørelse over opgavefordelingen og så en byrdefordeling på det grundlag. Vi kan ikke acceptere den fremgangsmåde, fordi vi ikke tror, at det overhovedet er en praktisabel måde at gøre det på.

Man kan ikke én gang for alle gennemføre en fast byrde- og opgavefordeling; har jo heller ikke kunnet det hidtil. Folketingets arbejde har jo på dette område i mange år bestået i, at man fra sag til sag tog stilling til en refusionssats og dermed faktisk ændrede byrdefordelingen mellem stat og kommune, og noget tilsvarende vil fortsat være tilfældet. Vi vil for hver eneste opgave, der skal udflyttes, komme til at tage stilling til de økonomiske konsekvenser heraf, og det mener jeg er rigtigt og rimeligt, det giver folketinget al mulig lejlighed til at følge det videre arbejde med denne sag.

Nu er det jo ikke nok at se på, at der finder en udlicning sted, altså se på modtagersiden. Hvem skal nu bære denne udlicning? Det skal, det siger hele systemet i ordningen, først og fremmest hovedstadsområdet. Hvis jeg har kunnet regne rigtigt sammen på basis af det materiale, vi har modtaget, så vil hovedstadsområdet i alt skulle betale ekstra til det øvrige land ca. 60 mill. kr. i kraft af skattegrundlagstilskuddet.

Hr. Ove Hansen nævnte eksemplerne med Gentofte og Frederiksberg og de store til-

svar, disse kommuner havde til den mellemkommunale refusion. Det er rigtigt, men disse tal siger i sig selv ikke så forfærdelig meget, de må sammenholdes med det meget høje skattegrundlag, og jeg er ikke sikker på, hvis man går dette materiale rigtigt igennem, at man så vil finde, at disse kommuner har nogen samlet fordel af det, der her sker. Tværtimod vil man, når man går materialet igennem, se, at netop disse kommuner, hvoraf hr. Ove Hansen fremdrog specielt Gentofte, samlet får en forhøjelse af deres skattetryk.

Men nu kunne man altså spørge: skulle vi flytte yderligere midler, mere end de 60 mill. kr., fra hovedstadsområdet til det øvrige land, skulle vi foretage en stærkere udlicning?

Jeg må her for det første pege på, at der med denne fase er tale om en første etape. Det var med nogen forbløffelse, jeg i sidste uge hørte hr. Ove Hansen gøre gældende, at det var en overraskelse for ham, at dette kun var en første etape. Det har fra starten været klart, at disse forslag var en første etapeplan, og at det ikke betragtedes som nogen endelig løsning, men som et første skridt på vejen, som det, man kunne overskue, og det, man umiddelbart kunne gå i gang med.

På længere sigt indebærer systemet mulighed for en betydelig kraftigere udlicning end den, der foreslås gennemført her i første etapeplanen. Man kan i kraft af skattegrundlagstilskuddet til sekundærkommunerne få en betydelig udlicningsvirkning ved i stedet for at udlicne til det gennemsnitlige niveau at udlicne til det gennemsnitlige niveau plus 10 pct., plus 15 pct., plus 20 pct., plus 30 pct. Systemet giver disse muligheder, og folketinget, lovgivningsmagten, vil have disse muligheder for sig, når man videre skal vurdere udlicningen.

Jeg kan ikke tilbageholde en bemærkning om, at det er mærkeligt at høre den socialdemokratiske ordfører beklage sig over den manglende udlicning i forslaget, altså beklage sig over, at hovedstadsområdet ikke betaler tilstrækkeligt, når man erindrer sig de bemærkninger, hr. Ove Hansen gjorde under første behandling, hvorunder det netop blev sagt, at han fandt, at regeringen foretog for drastiske skridt i forhold til

[Niels Helveg Petersen.]

Københavns amt specielt. Hvis vi ikke tager drastiske skridt i forhold til Københavns amt, så kan man ikke få nogen kommunal udligning.

Jeg kunne forstå, hvis socialdemokratiet i forlængelse af de synspunkter, vi har hørt fra socialdemokratiet i dag og i sidste uge, havde presset på for at udnytte de muligheder, der lå i systemet, for at skabe en stærkere udligning, men det har jo ikke været tilfældet, og jeg har snarest dannet mig den opfattelse, at socialdemokratiet i denne sag for enhver pris har villet forhindre at lægge sig ud med nogen. Man har beklaget mangelen på udligning, og man har samtidig beklaget, at hovedstadsområdet blev ramt for hårdt.

Jeg vil også gerne gøre den bemærkning specielt om skattegrundlagstilskuddet til sekundærkommunerne eller amtskommunerne, at det jo også er en ordning, der har betydning for det primærkommunale skattetryk. Det er ikke noget, der er frit i luften svævende. Det vil få betydning for den enkelte kommunes udskrivning af skatter. Det ligger allerede i det nuværende system for, hvorledes amtskommunerne tilvejebringer deres midler ved direkte udskrivning på de enkelte primærkommuner, og det ligger selvfølgelig også mere indirekte i hele sagens natur.

I den forbindelse skal jeg gøre nogle flere bemærkninger om den skitse til en overgangsløsning, som socialdemokratiet har præsenteret. Det er — indtil videre — en skitse uden streger. Der er ikke beløb på, og det er sådan set det, det drejer sig om. Når man foreslår en midlertidig overgangsordning, som formentlig må skulle få virkning i hvert fald i en vis årrække, så kunne man godt have gjort os andre den tjeneste at fortælle, hvor mange kroner og øre der var knyttet til denne ordning. Den manglende oplysning om, hvor mange penge der er knyttet til ordningen, gør i hvert fald, at jeg for mit vedkommende indtil videre vil betragte det beløb, som er angivet, som nul. Jeg synes ikke, at socialdemokratiet rigtig kan være bekendt over for os andre, når vi skal vurdere socialdemokratiske intentioner i denne lovgivning, at undlade at opgive prisen for det forslag, man her har stillet. Jeg forstår meget vel, at det kan være pinefuldt oven

på de øvrige udgiftskrævende forslag, man har stillet, at skulle lægge endnu ét, men jeg kan alligevel ikke undlade at bemærke, at det forekommer mig at være det rigtigste lovgivningsmæssigt, hvis det store oppositionsparti ydede den service over for os andre, over for befolkningen, at sætte beløb på hvad man har foreslået.

Det, der gør det ønskeligt nu at gennemføre en ændret byrdefordeling, har jo nær sammenhæng med den ændring af den kommunale struktur, som gennemføres i disse år. Det har en, skal vi sige meget direkte sammenhæng derved, at hele udligningssystemet med de generelle tilskud bygger på en kommunal model med 276 primærkommuner. Men det har også den meget væsentlige sammenhæng, at man næppe kunne forestille sig en nedsættelse eller en væsentlig nedsættelse af refusionsprocenter, hvis vi fortsat havde en kommunal struktur med omkring 1.400 mindre kommuner. Jeg ville frygte, at i så fald ville en nedsættelse og ændring i refusionssystemet føre til for store forskelligheder, i hvert fald hvis det ikke blev fulgt op med ganske andre forholdsregler, end man hidtil har villet tage.

Forudsætningerne for at gennemføre en nedsættelse af refusionsprocenterne på de store områder og den administrative forenkling, der ligger i afskaffelse af refusionerne på de små områder, er den nye kommunestruktur, som gror frem, og jeg tror nok, at man i diskussioner om disse sager skal være opmærksom på, at det er en ny type primærkommuner, der herved kommer frem. Det er store, stærke primærkommuner, som det nok kan lønne sig at stille mere frit i forhold til deres opgaver, og det er jo det, man tilstræber med kommunalreformen og hermed også med byrdefordelingsreformen. Kommunerne vil blive mere frit stillet over for opgaverne end hidtil, dels ved nedsættelsen af refusionssatserne på de store områder, dels ved afskaffelse af smårefusionerne. Man erstatter dette med ydelse af generelle, objektive tilskud, som ikke er øremærkede til anvendelse til bestemte formål.

Dermed er vi fremme ved andet led i målsætningen for byrdefordelingsreformen, som er at skabe en større harmoni imellem kompetence og ansvar. Jeg har bemærket mig, at socialdemokratiet ikke i sit oplæg eller sin skitse synes at lægge nogen særlig vægt

[Niels Helveg Petersen.]

på dette synspunkt. Snarest forekommer det mig, at man helt har overset det, og dog er det for mig noget helt centralt i den byrdefordelingsreform, der her gennemføres. Jeg tror, det er overordentlig betydningsfuldt, at man med denne ændring af hele refusionssystemet giver kommunerne muligheden for mere frit og mere bevidst at prioritere de opgaver, de selv skal varetage. Jeg mener, det er en fordel ikke blot for kommunerne, men også for folketinget, at man får en mulighed for en sådan mere bevidst prioritering, kommer væk fra det, kan vi sige, stærke pres, som eksisterende refusionsordninger lægger på en høj prioritering af netop de opgaver, hvortil der er knyttet høje refusionsprocenter.

Endelig vil jeg bede om, at man ikke glemmer, hvad der ellers fremgår ret tydeligt af den byrdefordelingsbetænkning, der kom i januar 1968, at refusionssystemet, som vi hidtil har kendt det, jo har den ulempe, at det også gør det let for de bedst stillede kommuner at afholde egenudgiften. De har lettere ved at gøre det end de dårligt stillede kommuner, og derved tabes jo en del af udligningseffekten i hele refusionssystemet. Det er et synspunkt, som i hvert fald jeg nok synes, man må lægge en del vægt på, hvis man står over for at skulle forlænge refusionssystemet uændret for en ret lang årrække.

Jeg skal ikke sige meget om areal/indbyggertilskuddet. Det er jo blevet kritiseret for at virke aldeles tilfældigt. Det svarer bare ikke til mine forestillinger, når jeg går det materiale igennem, der er udleveret. Når vi ser, hvorledes virkningen af areal/indbyggertilskuddet kommer til at blive, så vil vi se, at det har en rimelig virkning. Det har den virkning at hjælpe de dårligst stillede, tyndt befolkede egne, og der er jo ikke noget mærkeligt i dette. Areal/indbyggerfaktoren siger netop noget ganske afgørende om en kommunes struktur. De tyndt befolkede egne har dels større udgifter til skoler og veje og personale i det det hele på grund af en ringere kapacitetsudnyttelse af egne anlæg, dels har de mindre indtægter, fordi de netop er tyndt befolkede på grund af manglende industrialisering. Areal/indbyggertilskuddet har endvidere den fordel, at det er objektivt i sin karakter og

ikke er afhængigt af udviklede beregninger over, hvorledes virkningen skal være.

Jeg skal sluttelig sige, at i mit parti er der ingen betænkelighed ved, at regeringspartierne nu alene må gennemføre denne reform. Vi kunne nok beklage det, kunne nok ønske, at også det store oppositionsparti var medvirkende, men når det ikke kan ske, så giver det os ikke af den grund betænkeligheder, fordi vi finder, at de samlede virkninger af denne byrdefordelingsreform er af en sådan karakter, at det vil give lettelser de steder, hvor det er mest påkrævet, og give et godt fundament for et yderligere fremtidigt arbejde med byrdefordelingsproblemet.

(Kort bemærkning).

Thomas Have: Det glæder mig at høre, at hr. Niels Helveg Petersen havde så stor forståelse for kommunerne med et lille indbyggerantal og et stort areal. Jeg vil bede hr. Niels Helveg Petersen forklare mig, hvordan det stemmer overens med, at når man lægger 14 små kommuner, som enkeltvis kunne få et arealtilskud, sammen med en af de økonomisk dårligst stillede kommuner i landet, så mister denne kommune areal/indbyggertilskuddet? Det kunne jeg godt tænke mig at få en forklaring på.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen: Der er ikke spor tvivl om, at areal/indbyggertilskuddet kan ikke fungere på den gamle kommunestruktur. Areal/indbyggertilskuddet forudsætter den nye model med de 276 kommuner. Hvis man havde 1.400 kommuner, er jeg helt sikker på, at areal/indbyggertilskuddet var aldeles uanvendeligt. Det er den nye model, der gør det anvendeligt.

(Kort bemærkning).

Thomas Have: Så vil jeg gerne spørge hr. Niels Helveg Petersen: hvis der ikke var sket den kommunesammenlægning — nu ved hr. Niels Helveg Petersen nok, at jeg tænker på Mors, hvor der sker en frivillig sammenlægning pr. 1. april 1970 — havde så disse enkeltstående kommuner heller ikke kunnet få areal/indbyggertilskuddet, som de efter lovforslaget er berettiget til?

Krøg Hansen: Jeg tror ikke, at nogen med rimelighed kan sige, at oppositionen ikke har gjort, hvad der var politisk muligt for at hindre regeringen og dens partier i at gennemføre en ændret byrdefordeling for nuværende. SF har ved anden behandling af de første 5 lovforslag stillet forslag om, at byrdefordelingsforslagene blev sendt tilbage til udvalget uden afstemning. Socialdemokratiet har stillet forslag til folketingsbeslutning, der gik ud på at hjælpe de dårligt stillede kommuner, samt at man udsatte behandlingen af resten. Og endelig har SF fremsat et dagsordensforslag, som for det første krævede, at lovforslagene blev trukket tilbage, og endvidere skitserede, hvad socialistisk folkeparti forstår ved en byrdefordelingsreform. Alt er blevet stemt ned. Der er altså ingen grund til at blive ved med at tro, at regeringen er til at tale til fornuft. Jeg har i hvert fald opgivet det og vil ikke gøre et nyt forsøg her i dag, men skal i stedet komme med en kort opsummering i telegramstil af handlingsforløbet i disse lovforslags behandling. Det kunne måske have en vis interesse for eftertiden.

Regeringen fremsætter omkring 30 lovforslag om en ændret byrdefordeling mellem stat og kommune. Regeringen siger, at disse lovforslag danner et hele, og at intet kan ændres i de enkelte lovforslag, uden at hele komplekset ændres. 5 af lovforslagene bliver til trods for denne bemærkning taget ud til en særskilt behandling, og det får venstres ordfører, hr. A. Chr. Andersen, til at sige her i folketingssalen, at vedtagelsen af disse lovforslag betyder, at man i realiteten har sagt ja til hele lovkomplekset, og at man må stemme for resten. Men det er vi også villige til i venstre. Her kan jeg måske indskyde, at udvalgsarbejdet om de resterende lovforslag på det tidspunkt knap var begyndt.

SF ønskede på et tidligt tidspunkt, at man drøftede principperne i en ny og rigtigere form for byrdefordeling. Denne principdebat blev aldrig til noget, men i et samråd, efter at betænkningssudkastet forelå, besvarede den fg. indenrigsminister SFs stillede spørgsmål, om ikke der var mulighed for at anvende andre principper, med, at det af socialistisk folkeparti skitserede var det eneste, der virkelig og 100 pct. gav

en økonomisk udligning, men det kunne bare ikke gennemføres for nuværende.

Regeringen meddeler, at disse byrdefordelingslove kun skal virke i et par år — altså lige netop så længe, at de folkevalgte i kommunerne lærer dem at kende; den sidste bemærkning var min egen. Endelig fremsætter regeringen et ændringsforslag i den ellefte time om, at der i hovedstadsområdet skal bruges en helt anden byrdefordelingsform. Det får en del kommuner i området til at reagere, bl. a. på følgende måde, som fremgår af citater fra nogle skrivelser. Københavns magistrat skriver bl. a.:

„Magistraten er underhånden blevet orienteret om, at udvalget behandler et ændringsforslag, hvorefter der for kommunerne i Københavns amt samt Københavns og Frederiksberg kommuner indføres en supplerende økonomisk udligningsordning med virkning for regnskabsårene 1970-71 — 1971-72“.

Man skal særlig bemærke sætningen om, at man underhånden er blevet gjort opmærksom på disse ting.

Der er også kommet en henvendelse fra Søllerød kommune. Her står bl. a.:

„Endelig finder kommunalbestyrelsen det ikke rimeligt, at de kommuner, der berøres af den foreslåede udligningsordning, først gøres bekendt med forslaget gennem omtale i dagspressen, ligesom man finder det helt urimeligt, at et forslag, der har så stor økonomisk betydning for nogle kommuner inden for Københavns amtsråds-kreds, ikke forinden har været forelagt og drøftet i bestyrelsen for Foreningen af kommuner i Københavns amt, idet det som udvalget bekendt ikke er usædvanligt, at denne forening behandler lovforslag, der berører medlemskommunerne“.

Der er kommet andre henvendelser fra Gentofte kommune og fra Lyngby-Tårnbæk kommune, som omtrent siger det samme. Men man har altså ikke fundet det betimeligt at tale med disse kommuner om, på hvilken måde man skulle flytte disse millioner. Man har bare tromlet det hele igennem.

Jeg må sige, at det var en sørgelig ende på hele den byrdefordelingsreform, man har talt så meget om. Skuespillet er forbi, så vidt jeg kan se. Stykket blev ingen succes,

[Krog Hansen.]

men programmet blev overholdt, og det har man jo indtryk af var det vigtigste. Men jeg er bange for, at der for regeringens vedkommende aldrig bliver tale om da capo; jeg håber det i hvert fald ikke. For en ordens skyld kan jeg meddele, at SF ikke kan medvirke i slutakten.

Sigsgaard: Desværre har det vist sig, at det ikke har været særlig nyttigt at komme med konstruktiv kritik af enkelte punkter i regeringsforslagene. En sådan kritik er der ikke taget hensyn til. Som eksempel kan man nævne den forringelse af skolebørnenes befordringsordning, der vil blive resultatet af de forslag, der nu skal gennemføres. Det er der ikke taget noget hensyn til og heller ikke til en række andre indvendinger. Forslagene bliver tromlet igennem. Derfor skal jeg kun tage visse hovedspørgsmål op i dag.

Man kan diskutere, hvor meget eller hvor lidt regeringsforslagene vil udligne de økonomiske forskelle mellem kommunerne, og jeg skal ikke blande mig i den diskussion nu. Jeg sagde min mening om de ting i fredags. Jeg vil kun fastslå, at der stadig væk vil være kommuner, der vil være dobbelt så dyre at bo i som andre kommuner, og jeg synes, det er utroligt, at vi finder os i de forskelle. Det er jo sådan i ekstreme situationer, at hvis en skatteyder flytter fra én gade til en anden, kan han spare tusinder af kroner i skat. Tænk, hvis det var sådan for beboelsejendommenes vedkommende f. eks., at der på Paradisvej nr. 17 gjaldt den regel, at i alle de lejligheder, der havde adressen nr. 17 til venstre, var huslejen 100 kr. højere, end den var i de lejligheder, der havde adressen nr. 17 til højre. Hvis vi gennemførte en sådan regel, så ville der selvfølgelig rejse sig et ramaskrig. Det ville folk under ingen omstændigheder finde sig i, og man ville meget hurtigt blive nødt til at lave sådanne bestemmelser om. Men det er jo nøjagtigt det, der i dag sker kommunalt. I den ene kommune skal borgerne tit betale 25, 50 eller op til 100 pct. mere end i den

anden, selv om ydelserne er de samme. Det er de samme varer, de betaler med en pris, der altså kan være det dobbelte af, hvad den er andre steder. Man må spørge sig selv, om det virkelig kan være rigtigt at lave en såkaldt byrdefordeling uden at rydde den slags misforhold af vejen.

Jeg har sagt, at den nuværende ordning er et stykke klassepolitik, og det vil jeg stå ved. For hvem er det, der betaler de høje kommuneskatter? Hvem er det, der bor i de dyre kommuner? Det er de mindrebemidlede, det er dem, der dårligst har råd til at betale så meget. Og hvem er det, der slipper allerbilligst? Det gør de velstillede, for det er dem, der bor i de rige kommuner — og det er jo selvfølgelig derfor at disse kommuner er rige.

Da de fleste kommunale opgaver er lovboundne og dermed fælles for hele samfundet, bliver det dermed de mindrebemidlede, der betaler en stor del af velhavernes skatter, og det er simpel klassepolitik vendt imod arbejdere og funktionærer og andre med jævne eller små indkomster.

Den situation vil i hvert fald på ét punkt blive værre i fremtiden, hvis man ikke griber anderledes effektivt ind end det, der er tanken fra regeringens side. Det vil nemlig gå sådan, at de rige kommuner vil blive stadig rigere, og de vil tiltrække velhavende skatteydere, de indretter deres byplanpolitik på netop at tiltrække disse grupper, mens andre befolkningsgrupper, dårligere stillede befolkningsgrupper, vil være henvist til at bosætte sig i kommuner, der er langt vanskeligere stillet økonomisk. Det ligger altså i selve udviklingens dynamik, at modsætningerne, forskellene, stadig væk vil øges, og den tendens ændres ikke ved at gennemføre forslagene, som de ligger på bordet her. Derfor vil vi ikke være med.

Det vil vi ikke, selv om vi selvfølgelig godt kan se, at ændringsforslaget om en udligning i hovedstadsområdet er bedre end ingenting. Men det er desværre ikke ret meget bedre. Det beløber sig til 12 mill. kr., og man kan måske ikke sige, at det er en dråbe i havet,

[Sigsgaard.]

men det er ikke så forfærdelig meget mere. Det er i hvert fald et ganske utilstrækkeligt forsøg på at løse udligningsproblemerne i hovedstadsområdet. I øvrigt er det jo ikke kun hovedstadsområdet, det drejer sig om; de problemer, som vi måske ser særlig tydeligt i hovedstadsområdet, genfinder vi mange, mange andre steder i landet.

Nu antyder regeringen, at dette er noget frygtelig svært noget, og man har ikke kunnet finde en retfærdig løsning, en socialt rimelig løsning — det skinner ligesom igennem. Hr. Ove Hansen var inde på det, da han refererede sit spørgsmål. Han havde bedt om nogle eksempler på virkninger; han havde bedt om at få virkningerne klarlagt på en udviklingskommune, på en købstadskommune og på et par andre kommunetyper; det var helt uladssiggørligt, det kunne man ikke finde ud af. Det viser, at det grundlag, man har udarbejdet lovforslagene på, er helt utilstrækkeligt, og det siger oppositionspartierne at man faktisk ikke har gjort så forfærdelig meget for at finde en mere retfærdig ordning end den ordning, som man nu lægger frem.

Der kan findes bedre ordninger. SF har peget på én sådan bedre ordning, der vil stille borgerne lige, og det er den, vi har taget stilling til ved en afstemning allerførst i mødet her i dag. Til gengæld vil denne ordning berøve kommunerne en del af deres selvstyre. De får deres midler fra staten, lige nøjagtig det de kan tilkomme, og så skal de administrere dem; det vil altså berøve dem noget af deres selvstyre, og det er jo beklageligt. Men SFs forslag er afgjort bedre end regeringens forslag.

VS har udarbejdet sit eget forslag; jeg har haft lejlighed til tidligere ganske kort at omtale det. Vi har altså udarbejdet et forslag i 10 punkter, og det forslag er ikke uaktuelt, selv om regeringen nu tromler sine egne forslag igennem, for problemerne ligger der fortsat. Klassepolitikken fortsætter, og vi vil blive ved med at presse på med denne sag; man skal ikke regne med at få stilhed omkring den. Vi vil blive ved med at presse på, indtil kommunerne er blevet økonomisk ligestillet, og indtil alle skatteydere er blevet kommunaløkonomisk ligestillede. Der er en tendens til, at vi måske i for høj grad taler

om kommunerne og måske glemmer at se sagen fra den enkelte skatteydere synsvinkel, og under den synsvinkel er forholdene jo ganske særlig urimelige.

Derfor mener jeg, der er grund til næsten allerede i dag at gå i gang med debatten om den byrdefordelingsreform, der skal komme. Det, vi gennemfører i dag og i de næste dage, er nemlig ikke en reform, men reformen må jo komme på et eller andet tidspunkt. Vi forestiller os, at den bør indeholde følgende punkter:

For det første bør staten overtage al skatteligning, sådan at der ikke kan spekuleres i en manglende ligningseffektivitet. For det andet foreslår vi, at kommunernes og også amtskommunernes skatteindtægter helt bortfalder, og her ligner forslaget i og for sig SFs forslag, der siger, at kommuneskatten skal flyttes over på staten. For det tredje foreslår vi, at kommunernes udgifter dækkes af et tilskud fra staten, og at tilskuddet skal udgøre samme beløb pr. indbygger i hele landet. Dernæst at den enkelte kommunalbestyrelse eller amtsråd én gang årligt afgør, hvor stor en del af rådighedsbeløbet, tilskuddet, der skal anvendes til kommunale formål. Det beløb, der bliver tilovers, skal udbetales til borgerne i form af persontilskud, der udgør samme beløb pr. indbygger inden for hver kommune.

Her er det vigtigt, at tilskudsbeløbet pr. indbygger sættes så højt, at der er god plads til løftet, at der altså er råderum for kommunerne også til at sætte ekstra aktiviteter i gang, hvis de ønsker det. Dernæst at tilskuddet til kommunerne reguleres efter deres udgiftsbehov. Det vil altså sige, at der sker afvigelser fra det hovedprincip, at der ydes samme tilskud pr. skatteyder. Der skal altså ske en regulering efter udgiftsbehovene i de forskellige kommuner. Udgiftsbehovene beregnes af staten, der løbende skal foretage beregninger over, hvad det koster at tilvejebringe en rimelig kommunal standard, og selvfølgelig kan den slags beregninger foretages. Det kan gøres i andre lande, så kan det også gøres i Danmark. Det er vigtigt, at der for en række af de kommunale behov angives statslige normer for at sikre, at ydelsens kvalitet holdes over et bestemt niveau, f. eks. så og så mange kvadratmeter legeplads pr. bolig osv. osv.

[Sigsgaard.]

Dertil bør føjes, at staten skal kunne yde særlige tilskud for at fremme det lokale initiativ på specielle områder.

Som næstsidste punkt skal staten kunne yde fordelagtige lån til vækstkommuner, lån som er afdrags- og rentefrie i en række år, indtil de værste vækstproblemer er overstået. Endelig til sidst skal forøgelsen af de statslige udgifter, som vil følge med gennemførelsen af et forslag som det, vi her har udarbejdet, dækkes dels over en statslig grundskyld, dels over indkomstskatten.

Et sådant forslag vil fungere på den måde, at hvis vi f. eks. forestiller os en primærkommune, der får et tilskud på 2.000 kr. pr. indbygger fra staten til dækning af samtlige kommunale udgifter, og den måske har et udgiftsbehov på 1.500 kr. pr. indbygger, vil det sige, at der bliver 500 kr. i overskud, 500 kr. op til loftet. Disse 500 kr. skal den pågældende kommune så udbetale til hver enkelt skatteyder som det, vi har kaldt persontilskud — man kan udmærket give det andre navne. Det vil igen sige, at hvis kommunen sætter sin aktivitet op, hvis den lige som vil give borgerne en prik over i'et med hensyn til service, ja, så falder det persontilskud, der bliver tilovers, og som går ud til den enkelte borger.

En sådan ordning sikrer en lige behandling af såvel kommuner som borgere, og den giver i kraft af finansieringsformen over den statslige grundskyld og over statslig indkomstskat samt i kraft af persontilskudsprincippet — hvorved alle får et lige stort persontilskud, uanset at nogen af dem betaler en stor skat og andre måske slet ingen skat betaler — en kraftig økonomisk udligning, og det har været en af ideerne, der ligger bag forslaget. Den vil altså føre penge fra dem, som har gode indkomster, over til dem, som har mindre indkomster.

Hvis man søger for, at staten bindes til at sætte tilskuddene pr. indbygger rigeligt højt — og det skal der laves særlige bestemmelser om — så vil ordningen også betyde, at der sikres kommunerne en meget vidtstrakt frihed, men samtidig sikres borgerne imod kommunal sløvhed, og det kan jo også være problemet rundt omkring, idet staten altså kan beslutte, at der f. eks. skal være tilstrækkeligt med vuggestuer, og det kan der ikke raffles om, her kan der ikke spares,

det skal der være. Ordningen vil give meget større interesse for kommunalpolitik, så vidt vi kan se: hver eneste gang kommunen sparer, f. eks. ved at rationalisere, mærker den enkelte borger det øjeblikkelig i kraft af et større persontilskud, altså penge i lommen på den enkelte, og hver gang der sættes noget nyt i gang, formindskes det persontilskud, som den enkelte borger får.

Jeg ser meget vel, at det måske i første omgang kan betyde, at aktiviteten nogle steder bremses, fordi folk siger: kunne vi dog ikke spare den børnehave eller det svømmebad og så på den måde få lidt større persontilskud. Det kan måske være et minus ved ordningen, men i hvert fald står det fast, at borgerne meget direkte kommer til at vælge, om pengene i den konkrete situation ligger bedst i hans egen eller i kommunens lomme, og når en kommune har bestemt sig for at bygge et svømmebad, kan man gå ud fra, at der med et system som det, jeg her har skitseret, har været en sådan offentlig debat om det, at kommunens borgere faktisk har taget stilling til, om man ønsker det svømmebad eller ikke ønsker det. Desværre er det sådan i dag, at der sker en masse ting rundt omkring i kommunerne, uden at folk har interesseret sig for dem, og jeg forstår godt, at folk ofte ikke interesserer sig for dem, og ikke har taget stilling. Derfor er det vigtigt at finde frem til en ordning, der giver en større interesse for lokalpolitikken og giver større deltagelse fra borgernes side i den lokale politik.

Ordningen vil altså give kommunerne større selvstyre, end de har i dag, på den måde at der bliver plads både for den kommune, der gerne vil lave en rideskole, og for den, der hellere vil lave svømmebad eller kommunale kunststudstillinger; det bliver der alt sammen plads til, under forudsætning af, at man kan skabe tilslutning til disse særlige initiativer hos kommunens borgere, og det er en rimelig forudsætning at stille krav om.

Med en sådan ordning er den målsætning, som alle siger de tilstræber, pænt opfyldt: alle landets borgere er stillet lige, og det er ikke gået ud over kommunernes selvstyre. Næsten alle andre systemer, der vil stille borgerne helt lige, rammer kommunernes selvstyre, men det gør denne ordning ikke, den opfylder alle de mål, som også regeringen

[Sigsgaard.]

har sat sig. Når jeg gennemgår den nogenlunde udførligt her, er det bl. a. for at vise at der faktisk findes andre veje at gå end dem, regeringen har valgt, veje, der giver en langt mere socialt rimelig løsning end den som regeringens forslag giver, og dernæst som sagt for at pege på de skridt, der skal gås næste gang.

Jeg synes, hr. Niels Helveg Petersen har ganske ret i, at dette i hvert fald ikke kan være mere end første etape af en løsning, eller skal vi sige en foreløbig løsning, og lad os så allerede nu begynde at diskutere, hvad det helt rigtige kan være. Man siger, at oppositionspartierne har en moralsk pligt til at foreslå alternative løsninger og ikke kun kritisere. Det er jeg enig i; det har oppositionspartierne en pligt til, og derfor har jeg altså også på dette område fremsat et alternativt forslag, som jeg tidligere har skitseret. Man har kunnet tage det med, men man har ikke været interesseret i det i folketingsudvalget. Nu er det fremlagt temmelig grundigt, og det bør så efter vores opfattelse snarest afløse de regeringsforslag, der køres igennem i dag. Målet for det hele må jo være en lige behandling ikke bare af kommunerne, men først og fremmest af skatteejderne.

Den fg. indenrigsminister (Thestrup): Jeg vil gerne takke udvalget for det store arbejde, der er udført.

Jeg er ikke i stand til at takke alle ordførerne for tilslutning til de af regeringen fremsatte lovforslag, men jeg vil i alt fald gerne takke de ordførere, der har givet tilslutning dertil.

Vedrørende spørgsmålet om uligheden mellem kommunernes skatteindtægter og spørgsmålet om, hvorvidt regeringen burde have ventet med at fremsætte de forslag, der foreligger her, vil jeg henvise til, hvad jeg sagde i fredags ved behandlingen af socialdemokratiets forslag til folketingsbeslutning om byrdefordelingen.

Vedrørende ændringsforslaget om udligningen mellem hovedstadskommunerne må jeg sige, at en sådan ordning ikke egner sig i andre områder, men heller ikke er nødvendig i disse andre områder, fordi reformen her giver en ganske mærkbar udligning

ud over den udjævning, der allerede følger af de lokale kommunesammenlægninger.

Specielt vil jeg om dette gerne sige, at forslaget efter sit indhold alene tilsigter at afløse en del af den såkaldt uretfærdige virkning af byrdefordelingen i Københavns amt, og at reformen ikke har tilsvarende uretfærdige virkninger i provinsen. For det første fordeles amtskommunernes udgifter i provinsen mere jævnt i forhold til de enkelte primærkommuners beskatningsgrundlag, end tilfældet er i Københavns amt, og for det andet vil primærkommunerne i provinsen med tilsvarende højt skattetryk såsom Herstederne, Brøndbyerne og Ballerup-Måløv gennemgående få del i de generelle tilskud. Til kommunerne i Københavnsområdet vil der ikke blive ydet areal/indbyggertilskud, og de vil, hvis de overhovedet modtager tilskud som vanskeligt stillede, kun få beskedne beløb, da de trods alt har et beskatningsgrundlag, der er højt i forhold til gennemsnittet.

Dernæst vil jeg sige, at ordningen er specielt udformet på baggrund af hovedstadsområdet problematik og ikke egner sig til løsning af problemerne i det øvrige land. I provinsen vil kommunalreformen i alt væsentligt fjerne begrebet udviklingskommune. Hvor der i provinsen er kommuner med stærkere befolkningstilvækst end i landet i øvrigt, vil disse kommuner sjældent være vanskeligt stillede, da de typisk har et godt beskatningsgrundlag og udviklingspresset ikke er så kraftigt, at deres merudgifter som følge af befolkningstilvækst giver sig udslag i et særligt højt skattetryk. I hovedstadsområdet er højt skattetryk i alt væsentligt et udviklingsfænomen, i provinsen er højt skattetryk i reglen en konsekvens af manglende udvikling.

Endelig vil jeg sige, at hovedstadsløsningen kun er tænkt som en midlertidig ordning, som må afløses af en mere permanent hovedstadsudligning, der imidlertid forudsætter en omfattende kulegravning af fremtidige økonomiske forhold for de kommuner, der skal være med deri. Folketinget skal i 1970-71 have den gældende hovedstadsordning til revision.

Der er fremsat nogle tanker fra det ærede medlem hr. Krog Hansens side om at gøre beskatningen helt ensartet i kommunerne.

[Den fg. indenrigsminister.]

Deroverfor vil jeg kun sige, at hvis man gennemførte sådanne tanker ville kommunernes ret til selv at bestemme jo helt falde bort.

Jeg må erkende, at jeg ikke fik rigtig fat i følgerne af det forslag, som hr. Sigsgaard omtalte her; det er ikke nemt at overse. Hr. Sigsgaard vil måske engang fremsætte det som et egentligt forslag, og så skal jeg, hvis jeg til den tid fungerer som indenrigsminister sørge for, at det bliver gennemarbejdet. Jeg er overbevist om, at enhver, der sidder som indenrigsminister til den tid, vil sørge for en gennemarbejdning af dette forslag.

Jeg vil gerne sige over for den bemærkning, hr. Krog Hansen gjorde om, at dette kun skal virke i et par år, at det ikke er det, regeringen har sagt. Vi siger, at reformen er en første etape, der senere skal udbygges yderligere, efterhånden som opgavefordelingen ændres. Der er ikke i og for sig tale om, at det er noget, der skal ophæves; det er en begyndende udbygning, en begyndende iværksætning af reformen.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Ove Hansen i, at vi er nødt til at overveje, hvad vi kan gøre for patienter med nyresvigt, og jeg kan sige til det ærede medlem, at disse overvejelser allerede er i gang, og jeg går ud fra vi finder en løsning, som vi alle kan blive enige om.

Hermed vil jeg endnu en gang takke for behandlingen af disse lovforslag.

Undervisningsministeren (Helge Larsen):

Hr. Ove Hansen citerede i sin tale indledningen til et svar, som undervisningsministeriet har afgivet på et spørgsmål fra udvalget, et spørgsmål vedrørende lønninger m. v. til folkeskolens lærere. Citatet var naturligvis ganske korrekt, men det kunne lyde, som om der ikke var givet svar på spørgsmålet; derfor vil jeg gerne over for det høje ting oplyse, at der er givet svar på spørgsmålet om en opstilling over de kommunale skoleudgifter pr. skoleelev i en udviklingskommune, i en stillestående kommune og i en købstad, idet man som udviklingskommune har taget et af hovedstadsområderne, og der er beregnet tal for købstæder med vækst, d. v. s. med mindst 10 pct.s befolkningstilvækst, og købstæder

uden vækst og ligesådan for sognekommuner: en sognekommune med vækst og en sognekommune uden vækst. Disse tal, som udgør de totale udgifter til skolevæsenet pr. elev, varierer naturligvis, og varierer sådan, som man i og for sig måtte forvente det, at udgifterne er størst i kommuner og i købstæder med vækst og mindre i købstæder og sognekommuner uden vækst. Men der er altså givet svar på spørgsmålet.

Hr. Ove Hansen omtalte også de ændrede refusionsregler ved fritidsundervisningen. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det er meget små ændringer, der sker; det er i allervæsentligste grad af administrativt forklarende grunde, at man i stedet for med brøker i refusion har foreslået en 50 pct.s bestemmelse og bortfald af nogle meget små refusionsbeløb. Det er måske ganske interessant at oplyse, netop når denne lov fremhæves, at de ændringer, der sker i refusionsreglerne her, som slutresultat får, at statens bidrag til refusion af fritidsundervisningsudgifter bliver en lille smule større end under den gamle ordning.

Ove Hansen: Jeg vil gerne sige til undervisningsministeren, at det er rigtigt, vi har fået et svar på de stillede spørgsmål, men dels er tallene fra 1965-66, dels siger ministeren, at dem kan man ikke helt regne med, for kommunale gymnasieskoler indgår i tallene; det er årsagen til, at vi ikke har anvendt disse tal, som ministeren her har givet oplysning om. Det havde været rigtigst, at vi havde kendt tallene fra i hvert fald 1967-68 eller måske 1968-69 og den virkelige udgift for en kommune. Jeg kan sige, at vi havde henvendelse fra 3 borgmestre i folketingsudvalget, og vi spurgte da, hvilke udgifter man havde i Herstedernes kommune pr. skoleelev om året; borgmesteren svarede, at han mente, de lå på omkring 3.000 kr. Her har vi fået nogle tal, hvorefter en købstad uden vækst har 701 kr. om året i skoleudgift pr. elev, en sognekommune 858 kr., og sådan kunne vi blive ved, men i Herstedernes kommune regnede man altså med ca. 3.000 kr. pr. skoleelev om året.

Må jeg så sige til den fg. indenrigsminister, der giver udtryk for den opfattelse, at begrebet udviklingskommune formentlig nu forsvinder i kraft af kommunesammenlægninger,

[Ove Hansen.]

at jeg tror der netop sker en udvikling i kraft af de større kommunale enheder, vi nu skaber:

Må jeg så sige med hensyn til det ændringsforslag, som den fg. indenrigsminister har stillet vedrørende forstadskommunerne i Københavnsregionen, at de undersøgelser, der er foretaget her, tror jeg også man skulle foretage andre steder i landet. Jeg tror, det ville afsløre nogle skævheder, som jeg sagde for lidt siden, og derfor ville det være rart for os, om vi i udvalget havde haft resultaterne af undersøgelser fra andre amter i landet; det har vi ikke. Når jeg har peget på, at man i Gentofte kommune har en skattepligtig indkomst i gennemsnit pr. skatteyder på 40.000 kr. om året og i enkelte landkommuner på 12.000-13.000 kr. om året, tror jeg nok der var grund til at se lidt nærmere på spørgsmålet.

Hr. Poul Schlüter spurgte mig om selve skattetrykket, og det gjorde hr. Niels Helveg Petersen også. Når jeg har givet udtryk for, at det varierer fra 8 til 23, er der næsten ikke tale om nogen ændring af skattetrykket. Der kan naturligvis inden for de intervaller, jeg har nævnt her, ske ændringer, men det er min opfattelse, at ændringerne er meget minimale; man retter jo lidt på dem ved at give det særlige tilskud til vanskeligt stillede kommuner på 109 mill. kr. Hr. Poul Schlüter siger, at ved byrdefordelingen er der skabt balance i statsregnskabet; det skyldes jo netop de 109 mill. kr. til vanskeligt stillede kommuner, dette lidt mærkelige tal er netop tilvejebragt for at skabe balance.

Hr. Poul Schlüter mener endvidere, det er helt rimeligt, at man løser byrdefordelingen først, så kan man altid ad åre tage stilling til opgavefordelingen: om statshospitalerne en skønne dag skal drives af amtskommunerne, om den højere undervisning i gymnasieskoler og HF-kursus skal være en amtskommunal opgave, det kan man jo altid tage stilling til, nu ordner vi blot byrdefordelingen. Jeg tror, at mange kommunalfolk deler den opfattelse, som mit parti har, at det rigtigste var, at man nu løste sammenlægningsproblemerne, fik den geografiske inddeling, og så i 1972, når den endelige inddeling kendes, tog stilling til opgavefordelingen stat, sekundær- og pri-

mærkommunerne imellem, og så byrdefordelingen. Jeg tror, det er den rigtigste rækkefølge, og jeg tror, vi ville kunne løse opgaverne rigtigst og mest retfærdigt på den måde.

Hr. Niels Helveg Petersen kom ind på spørgsmålet om det ændringsforslag, som den fungerende indenrigsminister har stillet vedrørende de københavnske omegnskommuner, og hr. Niels Helveg Petersen gav ligesom udtryk for, at vi havde været klar over i længere tid, at der kom et sådant ændringsforslag. Jeg har i hvert fald ikke været klar over det, og vi har heller ikke talt om det i udvalget, men vi havde besøg af 3 borgmestre i udvalget den 6. maj; de fortalte lidt om skævhederne med hensyn til skattetrykket i Københavns amt — og 2 dage efter, den 8. maj, kom, uden at vi havde forlangt det fra udvalgets side, ændringsforslaget fra den fg. indenrigsminister. Det er et ændringsforslag, som jeg fuldt kan tiltræde og finder er rimeligt, men jeg vil dog tilføje i forbindelse med mine bemærkninger om hastværksarbejde, at det synes hr. Poul Schlüter altså ikke det behøver at være: kommunerne har da kendskab til alt det, vi arbejder med, det havde de kunnet læse i avisen; de kan ikke slå op i Lovtidende, de har ingen bekendtgørelser, men de kan læse det i pressen. Jeg synes ikke, vi fra folketingets side kan behandle yore kommuner sådan.

Dernæst om det ændringsforslag, som hr. Niels Helveg Petersen mente vi i god tid var forberedt på kom: jeg vil dog lige gøre opmærksom på, at de kommuner, der skal yde de lige ved 12 mill. kr., har vi i går fået protestskrivelse fra. En kommune skal udrede 6-7 mill. kr., tror jeg, og de beklager sig over, at de ikke har set et lovforslag, der fortæller, at de kunne blive pligtige at betale dette beløb, men igennem pressen er de blevet underrettet derom, og vi har ikke engang haft tid til i vort folketingsudvalg at behandle disse henvendelser fra de kommuner, der nu protesterer. Selv om jeg altså er helt enig i forslaget, synes jeg, det nok havde været rigtigst, at man lige havde gjort de kommuner, der nu skal tilsvare 12 mill. kr., opmærksom på problemet og ændringsforslaget.

Hr. Niels Helveg Petersen kom ind på den skitse, som socialdemokratiet har ud-

[Ove Hansen.]

arbejdet, og sagde, at den ingen streger indeholdt, at der ikke var noget kronebeløb eller ørebeløb deri. Nej, det var der ikke, det var os, der anmodede om, at man i udvalget med administrationens hjælp prøvede på at finde en rigtig udligning på indkomstgrundlaget og kommunernes udgiftsbehov. Jeg tror, at det simpelt hen er nødvendigt, hvis vi skal skabe en rimelig og fornødt udligning, at tage både indkomstgrundlaget og udgiftsbehovet med, og det var det, vi i vor skitse bad om at man skulle se nærmere på.

Jeg synes også, den form, man nu vil foretage udligningen på, er noget tilfældig: det er ikke altid udgiftsbehovet og indkomsten, der er afgørende, det er i visse tilfælde antallet af indbyggere i en kommune, der kan blive afgørende for tilskuddets størrelse. Hr. Thomas Have nævnte netop et eksempel fra Mors, som jeg synes er temmelig tydeligt og stærkt: hvis ikke disse 14-15 kommuner på øen Mors blev lagt sammen, ville de have fået 1,5 mill. kr. i areal/indbyggertilskud, men nu sker der en sammenlægning fra 1. april 1970, og så mister disse 14-15 kommuner 1,5 mill. kr. om året. Jeg kan nævne andre tilfælde i Thisted amt, hvor der er kommuner, som netop i kraft af sammenlægningen kan opnå fordele derved. Der er altså mange, mange omstændigheder, som spiller ind.

Må jeg til slut sige, at vi ønsker ikke, at staten skal yde større og større tilskud til kommunerne, vi har ikke noget imod, at refusionsprocenterne i en del tilfælde reduceres, vi vil blot have, at de kommuner, der yder noget til deres borgere, ikke bliver ringere stillet. Det er jeg lidt bange for de bliver efter de foreliggende lovforslag, og derfor kan vi ikke medvirke til deres gennemførelse.

Den fg. indenrigsminister (*Thestrup*): Jeg vil gerne sige, at udvalget skulle have fået et bilag, hvori der netop er en opgørelse over samtlige kommuner, over hvert amt i landet og over hver kommune i disse amter, der viser, både hvad skattetrykket er i øjeblikket, og hvad skattetrykket vil blive efter den 1. april 1970, hvis de lovforslag, der her er tale om, gennemføres.

Jeg kan således ikke se rettere, end at

udvalget har fået alle de oplysninger om dette spørgsmål, som man kan ønske.

Niels Helveg Petersen: Jeg har benyttet ventetiden til at finde de tal frem, som udvalget har modtaget, som belyser spørgsmålene ikke alene for Nykøbing Mors kommune efter sammenlægningen, men for hele Thisted amt. Det viser sig, at regner man med modellen, som nok ikke i alle enkeltheder vil blive fulgt ved den endelige kommuneinddeling, men som i hvert fald helt tydeligt angiver tendensen, så vil man finde, at som følge af byrdefordelingsreformen vil skattetrykket i Thisted amt komme til at ligge mellem 12,44 pct. og 15,65 pct., altså en behersket spredning og en betydelig nedsættelse i forhold til det tidligere spring, som var fra 21,5 pct. til 15,78 pct. For Nykøbing Mors specielt betyder reformen — de kommunesammenlægninger, der gennemføres — ganske vist, at Nykøbing Mors' nye storkommune ikke får andel i areal/indbyggertilskuddet. Til gengæld får Nykøbing Mors andel i tilskuddet til vanskeligt stillede kommuner på over 2 mill. kr., hvilket medfører, at den samlede virkning for Nykøbing Mors kommune bliver en nedsættelse af skattetrykket på 1,62 pct. Det er dog ikke noget aldeles ubetydeligt resultat.

Endvidere er der den sammenhæng mellem areal/indbyggertilskud og tilskud til vanskeligt stillede kommuner, at hvis Nykøbing Mors kommune havde fået areal/indbygger tilskud, var tilskuddet som vanskeligt stillet kommune blevet tilsvarende mindre. Der er altså denne sammenhæng, hvilket fremgår af oplysninger fra de øvrige kommuner i Thisted amt, som får større areal/indbyggertilskud, men mindre tilskud som vanskeligt stillede kommuner. Jeg kan altså endnu en gang konstatere, at der ikke er tal på det socialdemokratiske forslag, og at afvisning af regeringens forslag vil betyde, at en betydelig udligning ikke gennemføres.

Undervisningsministeren (*Helge Larsen*): Hr. Ove Hansen nævnte, at de tal, der var oplyst her, ikke egnede sig til brug, fordi de omfattede gymnasieskoler. Jeg beklager, at jeg igen er nødt til at korrigere, men de tal, der er spurgt om, var tal for folkeskolens udgifter, og de tal, der er oplyst, er tal for folkeskolen. Derudover er der til sammen-

[Undervisningsministeren.]

ligning givet et gennemsnitstal for samtlige kommuner i hele landet, og dette ene tal omfatter også gymnasieskoler, fordi man ikke kan skille gymnasieskolerne ud; men de 5 tal, der er spurgt om, er uden gymnasieskoler, således at der er svaret korrekt.

Thomas Have: Når man har overværet denne debat, virker det meget påfaldende at erfare, at regeringen og de tre regeringspartier straks har været parat til at stille et ændringsforslag, men det var jo også det københavnske område, det drejede sig om, hvor det viste sig, at de principper, som byrdefordelingsforslaget hviler på, ikke ville give en tilfredsstillende økonomisk udlicning. Jeg vil gerne indskyde, at jeg er da helt enig i, at det var nødvendigt at stille et sådant ændringsforslag, og mit partis ordfører, hr. Ove Hansen, havde jo også netop været med til at påpege disse ting.

Men det skuffer mig, at den henvendelse, som er kommet til udvalget fra Thisted amtsråd, ikke på samme måde har givet folketingsflertallet og regeringen anledning til at stille ændringsforslag. Her har jo amtsrådet og for den sags skyld også sammenlægningsudvalget for den nye Morsø kommune — det skal den nemlig hedde — påpeget urimeligheder i den foreslåede byrdefordeling. Vi havde håbet, at de saglige argumenter, som er fremført både fra amtsrådet og fra sammenlægningsudvalget, kunne have udvirket, at man ville have taget disse ting op til overvejelse. Men også i det forhold skal alting jo gå så stærkt i øjeblikket, at der ikke bliver den fornødne tid til at få sagerne gjort på god og rigtig måde.

Vi har påpeget de uheldige virkninger, som dette areal/indbyggertilskud har specielt for de to storkommuner, der dannes oppe i Thisted amt omkring de to købstæder. Her har man altså ikke ment at kunne rette på forslaget, men det er jo heller ikke et sådant befolkningsunderlag, som man har herovre i Storkøbenhavn, det er kun et sølle fattigt nordvestjysk amt med stor ledighed og små gennemsnitsindkomster, og dem er der måske ikke så stor grund til at tage hensyn til.

Den fg. indenrigsminister ville sikkert

som dommer være vejet tilbage for at afsige en dom på et så løst grundlag. Nu er vi alle klar over, at det er svært at overtage et sådant forslag. Efter de oplysninger, der er givet her i betænkningen, hvor man opregner virkningerne i Thisted amt, vil selve reformen stort set ingen virkninger få, bortset fra forhøjelsen til det dobbelte af tilskuddet til de vanskeligst stillede kommuner. F. eks. medfører kommunesammenlægningen ved Thisted, at skattetrykket daler med 0,17 pct., men det resultat tror jeg kunne have været opnået meget nemmere.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om generelle tilskud til kommunerne.

§§ 1 og 2, ændringsforslag nr. 1, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 2, § 4, således ændret, §§ 5 og 6, ændringsforslag nr. 3 om indsættelse af en ny paragraf, ændringsforslag nr. 4, § 7, således ændret, og § 8

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om statstilskud og refusioner til kommunerne. (Sundhedsvæsenet).

Ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 1, således ændret, og §§ 2-13

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om sygehusvæsenet.

§§ 1-3, ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 4, § 4, i den ændrede affattelse, og §§ 5 og 6

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 om, at § 7 udgår, *vedtoges* uden afstemning, hvorved § 7 betragtedes som forkastet.

Ændringsforslag nr. 3 om en ny affattelse af § 8, § 8 i den ændrede affattelse, § 9, ændringsforslag nr. 4, § 10, således ændret, §§ 11-19, ændringsforslagene nr. 5 og 6, § 20, således ændret, §§ 21 og 22, ændringsforslagene nr. 7 og 8 og § 23, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ophævelse af lov om statsstøtte til behandling og pleje af tuberkuløse m. m.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Ændring af reglerne om refusion samt ændringer som følge af den nye kommunale styrelseslovgivning).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Ændrede refusionsregler).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Ændrede refusionsregler).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Ændrede refusionsregler).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister. (Ændring af reglerne om refusion samt ændringer som følge af den nye kommunale styrelseslovgivning).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om den offentlige sygeforsikring. (Refusion af udgifter til fribefordring m. v.).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om revalidering. (Ændring af reglerne om refusion).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om børne- og ungdomsforsorg. (Ændrede refusionsregler).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om husmoderafløsning og hjemmehjælp. (Ændret refusionsregel).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om skolelærer.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om offentlig skolebespisning.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om amtsrådenes og amtskommunernes overtagelse af skolerådenes og skolefondenes opgaver m. v.

Lovforslagets §§ 1-4 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om fordeling af udgifterne til offentlige gymnasieskoler og kursus til højere forberedelseseksamen.

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Ændring af reglerne om refusion m. v.).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v. (Ændrede refusionsregler m. v.).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i borgerlig straffelov. (Pornografiske billeder m. v.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 152) findes i tidenden sp. 3171, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2035).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Langkilde: Som ordfører for udvalget skal jeg ganske kort redegøre for udvalgets betænkning. Der er stillet et enkelt ændringsforslag af justitsministeren, tiltrådt af udvalget, vedrørende lovens ikrafttræden; det foreslås, at loven træder i kraft 1. juli 1969, samtidig med at lov om filmcensur træder i kraft.

Udvalget har delt sig i et flertal, udvalget minus hr. Vestergaard Poulsen, og et mindretal. Mindretallet, hr. Vestergaard Poulsen, indstiller lovforslaget til forkastelse ud fra forskellige synspunkter, som der nærmere er gjort rede for i mindretalsudtalelsen i betænkningen. Det drejer sig navnlig om betænkeligheder ved, at Danmark skulle indtage en særstilling inden for de vestlige lande ved at ændre lovgivningen på dette punkt, samt en frygt for øget prostitution blandt unge kvinder.

Flertallet er enig om at indstille lovforslaget til vedtagelse, som det foreligger. Man lægger navnlig vægt på forskellige ting, som der er redegjort for i betænkningen. Jeg vil hertil gerne føje, at jeg tror, det må være af afgørende betydning, at der hurtigt kommer retningslinjer frem for, hvorledes politi- og anklagemyndigheden skal behandle sagerne vedrørende politivedtægts-overtrædelserne, som jo nu får betydning, når loven træder i kraft den 1. juli, og på hvilket tidspunkt justitsministeren har lovet det skulle være i orden, således at samtlige politivedtægter kan indeholde de fornødne bestemmelser, så at der kan skrides ind over for vinduesudstillinger af anstødelig karakter. Det må altså være væsentligt, at der i god tid inden lovens ikrafttræden er udsendt de fornødne retningslinjer vedrørende praksis på dette felt, således at vi kan få en ensartet praksis over hele landet. Jeg kan tilføje, det også må være naturligt, at de bøder, som gives for overtrædelse af politivedtægten på disse områder; får en sådan karakter, at de ikke uden videre vanskeligheder kan indpasses i den pågældende forretningsdrivendes forretningsvirksomhed som et led i hans udgifter.

Jeg vil også gerne tillade mig at påpege, at de ting, som er fremdraget i justitsministerens svar vedrørende vores spørgsmål om modeller, må give anledning til, at man er opmærksom på at søge gennemført sager med påstand om straf efter straffelovens §§ 228 og 229 og eventuelt § 232 om blufærdighedskrænkelser, og at i sådanne sager det standpunkt, ministeren har indtaget, at disse bestemmelser skulle kunne anvendes over for misbrug af modeller, søges fastslået. Der er jo ingen retspraksis på dette område, og det vil være af betydning for den fremtidige retstilstand, at man søger, såfremt sager fremkommer, at få fastslået praksis på dette område.

Vi har også lagt nogen vægt på, at man er opmærksom på at gribe ind over for biografer, som vel kunne have en vis interesse i, måske med henblik på turister, at spille pornografiske film — og det må vel nærmest blive kulturministeriets sag at gribe ind over for sådanne.

Der er dog et ordvalg i betænkningen, som jeg er blevet betænkelig ved, efter at den er blevet trykt. Der står anført, at man